

Ο ΠΥΡΣΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΗΝΩΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ
245 VALENCIA STREET SAN FRANCISCO, CALIFORNIA

ΤΕΥΧΟΣ 95-96-97 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ—ΜΑΡΤΙΟΣ, 1954

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΑΙ ΕΚΠΟΜΠΑΙ

Καθ' ἑκάστην Τετάρτην 8 μ. μ. γίνεται ἡ Ραδιοφωνικὴ Ἐκπομπὴ τῆς Κοινότητός μας μὲ ὁμιλητὴν τὸν Ἱερατικῶς Προϊστάμενον τῆς Κοινότητός μας, ἀπὸ τοῦ Ραδιοσταθμοῦ KLOK—170 kl.

—ΓΙΝΕΤΕ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΜΑΣ.

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ

Ἕνα φθινοπωρινὸ βράδυ ἕνας γέρων κάθησε στὴν βεράντα τοῦ σπιτιοῦ του καὶ μιλοῦσε μ' ἕνα νέο. Ὁ νέος ἦταν ἕνας ἐπαναστατικὸς τύπος καὶ μιλοῦσε γιὰ τὲς ἀμφιβολίες του περὶ θρησκείας. Ὁ γέρων ἤθελε νὰ φιλονικήσῃ μαζύ του. Δὲν ἀξίζει, παιδί μου, νὰ συζητήσω γιατὶ αὐτὰ ποὺ λὲς εἶναι ἐπαναλήψεις ἐκείνων ποὺ ἄλλοι σοῦ εἶπαν. Δὲν ἄρχισες ἀκόμη νὰ αἰσθάνεσαι ἢ νὰ σκέπτεσαι μόνος σου. Ὁ νέος ἤρχισε νὰ ἐπιμένῃ στὲς ἀπόψεις του καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ τοῦ λέγει: Ἡ μετὰ θάνατον ζωὴ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὄνειρο. Ὁ θάνατος εἶναι θάνατος. Ὅταν ἡ ἀναπνοὴ σταματήσῃ, ἡ ζωὴ πειὰ σταματᾷ.

Ὁ γέρων πῆρε τὸν νέον στὴν βιβλιοθήκη του καὶ τοῦ ἔδειξε στὸν τοῖχο τὴν φωτογραφία ἑνὸς εὐγενοῦς καὶ ἁγίου προσώπου. Τὴν βλέπεις; τοῦ λέγει. Μπορεῖς νὰ καταλάβῃς ἀπὸ τὴν μορφή της τί ἦταν; Πόσο διανοητικὴ καὶ τρυφερή, πόσο κοντὰ στὸν Θεὸ ἦταν; Εἶμαι ὁ γυιός της. Εἶναι ἡ μόνη γυναῖκα στὴ ζωή μου. Τώρα εἶναι πεθαμένη. Καὶ θὰ μοῦ πῇς πῶς τίποτε ἀπ' ἐκείνην δὲν ἔμεινε στὸν κόσμο; Κύτταξε, παιδί μου. Βλέπεις αὐτὸν τὸν θαλερὸ θάμνο στὸν κῆπο; Εἶνα συνήθης θάμνος μὲ γυρισμένα φύλλα καὶ ξεθωρισμένα λουλούδια. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ θάμνος φυτρώνει σὲ κάθε κράτος. Φύτρωσε καὶ μεγάλωσε πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας κάπου. Φύτρωσε πρὶν ἀπὸ τὸν κατακλυσμό. Εἶναι ὁ ἴδιος τώρα ὅπως ἦταν καὶ τότε. Ἔχει φθάσει ὥς τὲς ἡμέρες μας διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Σπόρος ὕστερα ἀπὸ σπόρον, ἡ ἴδια βλάστησις, τὸ ἴδιο λουλοῦδι, τὰ ἴδια ἀγκάθια, δίχως ν' ἀλλάξῃ. Καὶ ἂν ὁ Θεός, εἶπε τώρα μὲ πειὸ ζωηρὴ φωνή, τὸ κράτησε ἔτσι ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς θὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ψυχὴ τῆς μητέρας μου, ποὺ ἦταν τόση ἀλήθεια κι' ἀγάπη γεμάτη καὶ ποὺ τὴν ἔκανε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσί του; Ἡ ὕλη σὲ μιὰ ἀπ' τὲς κατώτερες μορφές της, ὅπως στὸν θάμνο, θὰ διατηρῆται καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν εὐφυΐα τοῦ Θεοῦ, τὸ πνεῦμά του, θὰ ἐξαφανίζεται μετὰ τὸν θάνατο τοῦ σώματος; Εἶναι ἀδύνατο αὐτό, ἀφύσικο καὶ ἄλογο. Ἂς τὸ προσέξουμε καὶ ἡμεῖς αὐτό.

Π.

ΘΑ ΕΧΕΤΕ ΑΚΟΥΣΕΙ ΙΣΩΣ:

—Ὅτι ἡ Σαλώμη, ἡ σύζυγος τοῦ Ζεβεδαίου καὶ μήτηρ τῶν ἀποστόλων Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου, κατά τινας θεωρεῖται ἀδελφὴ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

—Ὅτι ἡ Σεπφώρα καὶ ἡ Ρουὰ ἦσαν ἑβραῖαι μαῖαι εἰς τὴν Αἴγυπτον, αἱ ὁποῖαι παρήκουσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Φαραὼ ὅπως φονεύσωσι τὰ τέκνα τῶν Ἰσραηλιτῶν τὰ ἀρτίτοκα.

—Ὅτι αἱ λεγόμεναι δεξαμεναὶ τοῦ Σολομῶντος ἦσαν τρεῖς καὶ κατεσκευάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ὕδρευσιν τῶν Ἱεροσολύμων πλησίον τῆς Βηθλεὲμ πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν πλευράν.

—Ὅτι ἡ Συρία τὴν παλαιὰν ἐποχὴν διῃρεῖτο εἰς μικρὰ βασίλεια, τὸ τῆς Δαμασκοῦ, τῆς Ρεὼβ, τῆς Σωβὰ καὶ τῆς Γεσσούρ, καὶ καθυπετάγη ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀρχηγεύοντος αὐτῶν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυή.

"Ο ΠΥΡΣΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ"

Μηνιαῖον Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν τοῦ Καθεδρικοῦ τῆς Κοινότητος «Ὁ Εὐαγγελισμός»

ΕΤΟΣ Η΄. Ἀριθ. 95-97 SAN FRANCISCO, CALIF. — Ἰανουάριος–Μάρτιος, 1954 VOL. VIII, No. 95-97

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

ΚΑΙ ἦλθε ἡ ἱερὴ μέρα. Τὰ κουρασμένα κορμιὰ ποὺ μὲ φόβο πήγαιναν στὰ σκοτεινὰ ἐκκλησάκια γιὰ νὰ δοξολογήσουν τὸν Πλάστην εἶπαν: Γιατί, ἀφοῦ ἐλεύθερους μᾶς ἔπλασε ὁ Δημιουργός, νὰ λυγίζουμε τὸν αὐχένα κάτω ἀπ' ἀνθρώπων σκληρῶν τὴν βάναυση βία; Ἀπ' ἐκεῖ ἦλθε τὸ πρῶτο μεγάλο μήνυμα. . . . Κι' ὕστερα τὰ ἄθῶα παιδιὰ ποὺ ἀναγκαστικὰ δούλευαν τὸν σκληρὸ ἀφέντη. . . . Αἱ παρθένες ποὺ κλείνονταν πίσω ἀπ' τὰ καφάσια τῶν χαρεμιῶν. . . . Τὰ κρυφὰ σχολιὰ ποὺ διάβαζαν τὰ γράμματα μέσα στὰ βιβλία τῆς ἀγωνίας. . . . Οἱ διωγμένοι ποὺ λαχταροῦσαν λίγη γαλήνη μέσ' στὴν ταραγμένη ζωή τους. . . . Μιὰ ἐσώτερη φωνὴ ποὺ ἔλεγε πὼς ἐρχόντανε οἱ σκλάβοι ἀπὸ γενιὰ δοξασμένη ποὺ γέμισε τὸν κόσμο μὲ σοφία καὶ πνευματικὴ ὠμορφιά. . . . Τέτοιος λαός. . . . Τέτοια περηφάνεια. . . . . Τέτοια κληρονομία. . . . Ἔπρεπε νὰ ὑψωθῇ τὸ λάβαρο. . . . Χέρια ἡρωϊκοῦ κληρικοῦ νὰ τὸ ὑψώσουν. . . . Νὰ νοιώσῃ ἡ οἰκουμένη πὼς ὅ,τι θὰ γινόταν στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦταν ὥρας ἄδειας γέννημα, μὰ ἰδανικὸ θεοδοσμένο καὶ ἀγῶνας γιὰ ὅ,τι γλυκό, ὡραῖο καὶ εὐγενικὸ καὶ πολιτισμένο πίστευε ὁ ἄνθρωπος.

Μιὰ ἀστραπὴ φεγγοβόλησε πάνω στὴν σκλαβωμένη Χώρα. Κινοῦνται κορμιά, λαχτάρες, ἰδέες. Θαρρεῖ κανεὶς πὼς ἡ Ἑλλάδα πετᾷ πάνω ἀπ' τὸ κυρτωμένο κορμὶ τῆς δουλείας ἕνα χιλιοτρυπημένο ἀπ' τοὺς λογχισμοὺς τῆς τυραννίας χιτῶνα καὶ φοριέται μὲ τὴν ἀστραφτερὴ πανοπλία τῆς νεανικῆς ὁρμῆς κείνης ποὺ δὲν ξέρει τί θὰ πῇ θάνατος, μὰ ζῇ μονάχα μὲ τῆς ἀνδρείας τὲς χαρὲς καὶ τὲς ἐποποιΐες. Μιὰ φωνὴ φλογισμένη συνεπαίρνει ὅλα. . . . Ἐλευθερία. . . . Καὶ τὴν ἀκοῦν τὰ ἀπάτητα λημέρια, καὶ τὴν ἀκοῦν αἱ κουρνιασμένες καρδιές, καὶ τὴν ἀκοῦν τὰ μοναστήρια, καὶ τὴν ἀκοῦν τὰ ξεραμένα κλωνάρια, καὶ τὴν ἀκούει ὁ Θεός. Ὁ ἀγῶνας ξεχύνεται ἀπὸ κάθε γωνιὰ καὶ φαράγκι, ἀπὸ κάθε κορφοβοῦνι καὶ ἀκρογιαλιά. . . . Ἐλευθερία. . . . Ἐλευθερία εἶναι ἡ πρώτη λέξι ποὺ κάνουν αἱ μαννάδες νὰ μάθουν τὰ μικρὰ παιδιά. . . . Ἐλευθερία ψελλίζουν αὐτοὶ ποὺ ξεψυχοῦν. . . . «Ἐλευθερία» γράφεται ἡ ἀπόφασι πάνω στὰ οὐράνια. . . . Καὶ χυμίζουν μπρὸς τὰ λεβεντογεννημένα κορμιά. Τὸ αἷμα γράφει ἀπάνω στὴν χλωρὴ γῆ τὴν γλυκειὰ διαθήκη. . . . Μὰ ἀκόμα τόσα θέλει ἡ ἀνθρώπινη ἀδιαφορία σ' ἄλλα μέρη γιὰ νὰ συγκινηθῇ. Τόσοι λίγοι εἶν' αὐτοὶ ποὺ θὰ ἀκούσουν τὸν πονεμένο λαό. . . . Καὶ ὅμως ὅταν ὁ Θεὸς γράφῃ δὲν μπορεῖ παρὰ κάποτε ν' ἀκούσουν οἱ σκληροί. . . . Κι' ἔτσι λυγίζουν αἱ καρδιές. . . . Καὶ βλέπουν ὅτι ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ποταπὰ συμφέροντα δὲν ἄφηναν νὰ λειτουργήσῃ τὸ δίκαιο. . . Καὶ ξαφνικὰ δὲν βλέπει κανεὶς τὴν ἀγριάδα τοῦ ἀγῶνα. . . . Σταματοῦν αἱ ἀγανακτισμένες φωνές . . . σωπαίνουν τὰ μίση . . . σβύνουν οἱ κρότοι τῶν πυροβόλων . . . μπαίνουν στὲς θῆκες τὰ γιαταγάνια . . . χάνονται τὰ ἀνθρώπινα κύματα πίσω ἀπ' τὲς κοιλάδες καὶ τὰ ὑψώματα. . . . Μιὰ γαλήνη ἁπλώνεται στὲς καρδιὲς καὶ τὰ τοπεῖα. . . . Ἡ γαλήνη τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους. Τόσος ἀγῶνας καὶ τόση φρίκη. . . . Μὰ γιὰ τόσο μεγάλο ἔργο. . . . Καὶ ὁ καλόγερος χτυπῶντας τὴν μικρὴ καμπάνα ἀπάνω στὸν πύργο τῆς ἐκκλησιᾶς σταυροκοπιέται λέγοντας, «Ἄς εἶναι δοξασμένο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου».

Ἔτσι ἀρχίζουν αἱ μεγάλες ἐλευθερίες. . . . Ἔτσι τελειώνουν. . . . Μὲ μιὰ βαθειὰ ἱκανοποίησι ποὺ κινεῖ τὴν ψυχὴ σὲ πολιτισμούς, σέ πίστι στὸν Θεὸ καὶ σὲ ἀγάπη γιὰ κάθε γενναῖο καὶ τίμιο. . . .

Ἐπανάστασι τοῦ 1821! . . .

Νικήσαμε. . . . Νίκησε τὸ ἠθικὸ καὶ ἰδανικό. Νίκησε ἡ πίστι. . . .

Ἔτσι θὰ νικᾷ πάντα ἡ Ἑλλάδα, κάθε εὐγενικιὰ χώρα, ὅταν ἀγωνίζεται γιὰ «τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστι τὴν Ἁγία καὶ τὴν ἐλευθερία».

Π. Φ.

ΟΤΑΝ ΕΝ ΜΕΞΙΚΩ ΕΠΙΣΤΕΥΟΝ ΕΙΣ ΕΙΔΩΛΑ...

ΠΡΟΒΑΙΝΟΜΕΝ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν Μεξικανῶν τῆς περιόδου ἐκείνης ἥτις δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ παρόντος — τέσσαρας καὶ ἥμισυν περίπου αἰῶνας — ἐκ τῆς βεβαιότητος ὅτι ἡ ἔκθεσις τῆς περιγραφῆς αὐτῆς μεγάλως ἤθελε καταδείξῃ τὴν ἀναμόρφωσιν καὶ ἀνθρωπιστικὴν εὐεργετικὴν ἀλλαγήν, ἃς ἐπιτυχῶς ἐξασκεῖ καὶ φέρει ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία εἰς λαοὺς βαρβάρους, εὐθὺς ὡς ἐπιβληθῇ.

Πρὸ τεσσάρων καὶ ἡμίσεως αἰώνων καταπληκτικὰ χαρακτηριστικὰ παρουσιάζει ἡ θεία λατρεία ἐν Μεξικῷ. Οἱ θρησκειολόγοι καὶ ἐθνολόγοι διαβλέπουν εἰς σημεῖα τινὰ τοῦ λατρευτικοῦ τῶν Μεξικανῶν ὁμοιότητας πρὸς ἃ ἐπίστευον παλαιότερον ἄλλαι φυλαὶ καὶ λαοὶ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ καὶ ὡς ἐκ τούτου καταλήγουν εἰς συμπεράσματα, ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς κοιτίδος ὁρμηθέντες κατώκησαν εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς γῆς οἱ διάφοροι λαοί, οἵτινες κατὰ φυσικὴν πρόοδον ὑπέστησαν ἐξέλιξιν καὶ ἐπίδρασιν ἀνάλογον πρὸς τὰς συνθήκας εἰς ἃς εὑρέθησαν ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν ὁρίοις.

Πλὴν ἄλλοι πάλιν οὐχὶ μόνον συμπεραίνουν ἀλλὰ καὶ ἀγῶνα ἀνέπτυξαν διὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἡ Βιβλικὴ ἔκθεσις περὶ δημιουργίας καὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἦσαν γνωστὰ πρὸ τεσσάρων καὶ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδων ἐν Μεξικῷ.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα μεγάλως εἰργάσθη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὁ Λόρδος Κίγκσμπουρω, ὅστις παρεδέχετο ὅτι ἐνωρίτερον ὁ Ἅγιος Θωμᾶς, ὁ διακριθεὶς διὰ τὴν ἱεραποστολικὴν αὐτοῦ προσπάθειαν, ἐκήρυξεν τοῖς Μεξικανοῖς τὸν Χριστιανισμόν.

Γνωρίζομεν καὶ ἐκ τῆς Μεγάλης Ἐγκυκλοπαιδίας τοῦ Webster, ὅτι ἔχει πολλοὺς ὀπαδοὺς ἡ θεωρία ὅτι ὁ Ἅγιος Θωμᾶς, ὁ ἐπιλεγόμενος Δίδυμος, εἰργάσθη ἱεραποστολικῶς ἐν Ἰνδίαις. Ἂν ἐξ Ἰνδιῶν καὶ Κίνας κύματα μεταναστεύσεως ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν τοῦτο πιθανότητας δύναται νὰ παρουσιάσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀστήρικτον δύναται νὰ ἀποδειχθῇ. Ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐθνολόγου καὶ ἱστορικοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ γεωγράφου. Βέβαιον εἶναι ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, καὶ ἂν ἀκόμη Ἀμερικὴ καὶ Ἀσία ποτὲ ἦσαν ἡνωμέναι, ὅτι ὕδατα ὠκεανοῦ ἐχώριζαν αὐτάς. Πιθανὸν διὰ μέσου ἄλλου λαοῦ, αἴφνης τῶν Πορτογάλλων, νὰ μετεβιβάσθησαν στοιχεῖα χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐν Μεξικῷ διὰ τῆς Περουβίας κ.λ.

Πρὶν ὅμως ἀρχίσωμεν καταλήγοντες εἰς συμπεράσματα ἃς σπεύσωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν στοιχείων τῶν ὧν ἐπίστευον καὶ ἐτέλουν θρησκευτικῶς κατὰ τὴν προγραφεῖσαν περίοδον ἐν Μεξικῷ.

Ὁ Clavigero, Ἱσπανός, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Ἱστορία τοῦ Μεξικοῦ», τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη τῷ 1807 ἐν Ἀγγλίᾳ, πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι μόνον ἐν τῷ κυριωτέρῳ Ναῷ τοῦ Μεξικοῦ ὑπῆρχον διὰ τὰς διαφόρους λατρευτικὰς ὑπηρεσίας πέντε χιλιάδες ἱερεῖς. Σημειωτέον ὅτι ἐν ὅλῳ ὑπῆρχον 600 Ναοὶ ἐν Μεξικῷ. Ὁ Τουρκοεμάδας ἀναβιβάζει εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας ὅλους τοὺς Ναοὺς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ Μεξικοῦ, ἐνῷ ὁ προμνησθεὶς Clavigero ὑπολογίζει κατὰ πολὺ μεγαλείτερον τὸν ἀριθμόν. Πρόκειται βεβαίως πλέον περὶ τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ναῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καὶ θέμασι τοῦ Μεξικοῦ, ἔνθα ἐνοριακοὶ ἱερεῖς ἐθεράπευον ὅλας τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς θρησκείας ἦτο ἡ Πολυθεΐα προσκλίνουσα ὅμως πρὸς τὴν Μονοθεΐαν. Δυστυχῶς ἡ τελευταία αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐπικράτησιν αὐτῆς διὰ τὸν λόγον ὅτι οἱ πολυάριθμοι ἱερεῖς ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἀναπτύξωσι δραστηριότητα εἰς διατήρησιν τῶν ἐπὶ μέρους θέσεων καὶ τάξεων τῆς θρησκείας.

Ὑπῆρχον τοὐλάχιστον δέκα καὶ τρεῖς ἐξέχουσαι θεότητες καὶ πλέον τῶν διακοσίων ὑποδεεστέρας σημασίας. Ἐκ τούτων δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ πολλὰ εἰδικὰ συμπεράσματα περὶ τῶν θρησκευτικῶν συγκρούσεων, διαφορῶν καὶ διαθέσεων ἐν τῇ θρησκειοκρατικῇ ζωῇ τῶν Μεξικανῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν προλήψεων, θεολογικῶν προσωποποιήσεων καὶ διαμορφουμένων ρευμάτων.

Παρὰ τοῦ Sahagun (1880) πληροφορούμεθα περὶ συνήθων ἐκφράσεων ἐν ταῖς προσευχαῖς τῶν Μεξικανῶν. Ἀποτείνονται πρὸς τὸ Ὕψιστον Ὂν ὡς πρὸς «Θεὸν» καὶ «Κύριον» ἡμῶν, μηδόλως καθορίζοντες πρὸς ποίαν τῶν θεοτήτων ἀπευθύνονται. Τὸν Θεὸν τοῦτον θέλουν γενικῶς ἀγαπῶντα τὴν δικαίαν καὶ ἐμπρέπουσαν συμπεριφοράν. Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι βασικῶς ὡς κυρία θεότης ἐλατρεύετο ὁ Ἥλιος, λατρευόμενος εἰς ὅλους τοὺς Ναοὺς τῶν ἄλλων θεοτήτων τετράκις τῆς ἡμέρας καὶ ἰσαρίθμως κατὰ τὴν νύκτα.

Ἡ ἐξαιρετικὴ ὅμως θέσις ἣν κατέχει ὁ Ἥλιος ὡς Θεὸς δὲν ἐμποδίζει τοὺς Μεξικανοὺς εἰς διαφόρους ἄλλας περιστάσεις νὰ ἐπικαλῶνται ἀλλαχόθεν τὴν θείαν συναντίληψιν καὶ εὐλογίαν. Παράδειγμα ἰδιάζον εἶναι τὸ ἐν τῇ ἱεροτελεστίᾳ τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ ἐν ᾗ λεπτολόγως ἐπιμένουν ἐπὶ ὅλων τῶν σχετικῶν. Κατὰ ταύτην ἱερουργεῖ ἡ γυνὴ καὶ δέεται πρὸς τὴν «Εὔσπλαγχνον Κυρίαν» Chalchiuhtlicue, τὴν θεὰν τοῦ ὕδατος καὶ σύζυγον τοῦ θεοῦ τῆς βροχῆς. Ἕτερον παράδειγμα δυνάμενον νὰ προσαχθῇ εἶναι ἡ ἐπίκλησις πρὸς τοὺς θεοὺς Tlalocs, θεοὺς τῶν νεφῶν, οἵτινες ἦσαν τέκνα τοῦ θεοῦ τῆς βροχῆς, κατὰ τὴν περίοδον καθ' ἣν ἤθελον νὰ βρέξῃ, διὰ νὰ ἔχουν καλὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτοὺς πρὸς ἐξευμενισμὸν ἐθυσιάζετο ἀριθμὸς θηλαζόντων βρεφῶν λαμβανομένων ἐξ ἀπόρων γονέων ἢ ἀναγκαστικῶς καὶ βιαίως διαρπαζομένων ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἦσαν προληπτικοί. Ἂν τὰ βρέφη ταῦτα κατὰ τὸ διά-

στημα τῆς πρὸ τῆς θυσίας λιτανείας ἔκλαιον, τοῦτο ἐσήμαινεν ἀφθονίαν βροχῶν.

Προστάτης θεὸς τοῦ κράτους εἶναι ὁ Huitzilopochtli, ὅστις εἶναι καὶ θεὸς τοῦ πολέμου. Καταλαμβάνει ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῷ Πανθέῳ τῶν Μεξικανῶν, οἵτινες εὑρίσκοντο ἐν διαρκεῖ σχεδὸν πολέμῳ. Τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἑρμηνευόμενον σημαίνει «Μυιοτρόχιλον ἐν τοῖς ἀριστεροῖς». Τὸ ὄνομα αὐτοῦ λαμβάνει ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ φέρει πτερὰ μυιοτροχίλου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πτηνὸν ἐξ οὗ ἐλαμβάνοντο τὰ πτερὰ αὐτὰ ἐθεωρεῖτο πτηνὸν τοῦ Ἡλίου συνέβη καὶ ὁ Huiltzilopochtli νὰ θεωρῆται Ἥλιος–Θεός. Ἡ θεϊκὴ δικαιοδοσία του περιορίζεται μόνον κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ θέρος. Κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα ἀρχίζει ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Tezcatlipoca.

Καταλαμβάνεται ἀπὸ φρίκην ὁ μελετητὴς ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν θυσιῶν αἵτινες λαμβάνουν χώραν ἐν Μεξικῷ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς Ἱστορίας, ἵνα διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐκδηλωθῇ ἡ εὐσέβεια, ἱκανοποιηθῇ ἡ θυσιομανία καὶ ἐπιτευχθῇ ὁ ἐξευμενισμὸς τῶν θεῶν. Εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς πρέπει νὰ θυσιάσουν οἱ Μεξικανοί. Τὰ θύματα λαμβάνονται ἐξ ὅλων τῶν ἡλικιῶν. Ὁ θεὸς τοῦ πολέμου θὰ κορεσθῇ μόνον διὰ τῶν καπνιζόντων ἀνθρωπίνων καρδιῶν. Καρδιῶν φονευθέντων αἰχμαλώτων. Κατ' ἔτος ἐθυσιάζοντο εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν κατὰ τὸν Prescott (Relig. of Semites, σελ. 346) 20,000 καὶ κατ' ἄλλους 50,000. Ὁ κανιβαλισμὸς εὐφραίνει τοὺς θεοὺς καὶ προκαλεῖ θρησκευτικὸν μένος καὶ ὑστερισμόν. Ποτίζεται ἡ γῆ ἐκ τοῦ θερμοῦ αἵματος τῶν ἀνυπόπτων καὶ ἀδαῶν βρεφῶν ἢ καὶ τῶν ἐν ἐπιγνώσει θυμάτων. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι μία μόνον μερὶς ἀποστρέφει τὸ βλέμμα ἐκ τῆς φρικιαστικῆς εἰκόνος. Οἱ πολλοὶ ἀφήνουν ἐπὶ τῆς μορφῆς των νὰ διανθίσῃ ἓν σαρδόνιον μειδίαμα ἱκανοποιήσεως. Πιστεύουν παιδαριωδῶς εἰς τοὺς ποικιλομόρφους καὶ ποικιλωνύμους θεοὺς αὐτῶν. Αἰσθάνονται ἐσωτερικὴν χαράν, ὅτι διὰ τῶν τερατουργημάτων αὐτῶν ἔδωκαν εὐφροσύνην εἰς τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ ἀπέδειξαν πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀφοσίωσίν των. Ὁ θεὸς τοῦ πολέμου λαμβάνει τὴν μερίδα τοῦ λέοντος εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην. Εὑρίσκεται κατακεχωρημένη ἡ πληροφορία ὅτι κατὰ τὴν ἀφιέρωσιν καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ τῷ 1486 ἑβδομήκοντα χιλιάδες αἰχμαλώτων πολέμου, οἵτινες ἐπὶ ἔτη ἐφυλάσσοντο εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐσφάγησαν πρὸς τιμήν του. Ἀπῃτήθησαν πολλαὶ ἡμέραι διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ σφαγεῖς ἱερεῖς αὐτῶν νὰ ἐκτελέσουν αὐτοὺς ἅπαντας, παρατεταγμένους εἰς γραμμὴν δύο μιλίων. Αἱ θυσίαι ἐλάμβανον χώραν ἐντὸς τῶν Ναῶν, ἐχόντων σχῆμα πυραμίδων καὶ τέσσαρα ἢ πέντε πατώματα. Ἐπὶ τοῦ κορυφαίου ἐγίνοντο αἱ θυσίαι. Συνήθως τὸ θῦμα ἐτίθετο ζῶν ἐπὶ τοῦ κυρτοῦ λίθου ὑπὸ τῶν πυρσοφόρων ἱερέων καὶ ἐκρατεῖτο ἐπ' αὐτοῦ διὰ τῶν μελῶν τοῦ σώματος. Ὁ θύτης ἤνοιγε τὸ στῆθος διὰ τῆς ἱερᾶς λιθίνης μαχαίρας καὶ ἐξήγαγε τὴν ἀσπαίρουσαν καρδίαν, τὴν ὁποίαν ὕψωνε πρὸς τὸν Παντεπόπτην Ἥλιον καὶ μετὰ ταῦτα ἔκαιεν αὐτὴν ἐν μέσῳ θυμιαμάτων πρὸ τοῦ εἰδώλου τοῦ θεοῦ, οὗτινος τὰ μέλη καὶ τὰ τοιχώματα τοῦ βωμοῦ ἐπέχριεν διὰ τοῦ αἵματος. Ἡ ὅλη διεξαγωγὴ ἔφερε χαρακτῆρα μυστηριακὸν καὶ αἱμοβοριακῶς καλλιτεχνικόν.

Εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, ὅστις κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν καὶ κατευθύνει τὰ πάντα κατὰ τὴν περίοδον φθινοπώρου καὶ χειμῶνος, ἄλλος τρόπος διεξαγωγῆς τῆς θυσίας ὑπάρχει. Εἶναι ὁ Tezcatlipoca, ὁ δημιουργὸς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἀοιδίου νεανικῆς ὡραιότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης. Πρὸς αὐτὸν λοιπὸν ἐθυσιάζετο εἷς νέος αἰχμάλωτος ἐξόχου ὡραιότητος. Ἐπὶ ἓν ἔτος ὁ νέος οὗτος ἐγίνετο τὸ ἀντικείμενον ὑψίστου σεβασμοῦ παρὰ πάντων. Ἐνεδύετο λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς. Πρὸ αὐτοῦ καὶ πέριξ ἐτίθεντο ἄνθη. Ἠκολουθεῖτο πανταχοῦ ὑπὸ βασιλικῶν παραγόντων καὶ θεραπόντων. Ὁ λαὸς ὑπεκλίνετο πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐλάτρευεν αὐτὸν ὡς θεόν. Ἦτο κατὰ τοὺς Μεξικανοὺς πραγματικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ θεοῦ καὶ εἰκὼν αὐτοῦ. Τέσσαρες καλλιπάρειοι παρθένοι φέρουσαι ὀνόματα ἐξεχουσῶν θεοτήτων ἐδίδοντο ὡς παλλακίδες πρὸς αὐτόν. Τέλος ἤρχετο ἡ ἡμέρα τῆς θυσίας. Ἐπὶ βασιλικοῦ φορείου ἐφέρετο πέραν τῆς λίμνης εἰς τὸν Ναόν, ἔνθα ἦτο συνηγμένος ὁ λαός. Κατὰ τὴν διαδρομὴν ὁ νέος ἐρράντιζεν ἄνθη καὶ τέλος ἔθραυε τὴν κιθάραν αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ἠκολούθει ἡ θυσία καὶ ὅταν ἡ ἱεροτελεστία ἔληγεν ὑπὸ τῶν ἓξ μελανοφορούντων ἱερέων, ἠκούετο εἷς ἱερεὺς ἀποδίδων ταῦτα πάντα εἰς τὴν μοῖραν τῶν θνητῶν.

Ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ λησμονηθοῦν καὶ αἱ θεαί; Πρὸς αὐτὰς ἐθυσιάζοντο κυρίως γυναῖκες κατὰ τὸν προγενεστέρως μνησθέντα τρόπον. Μία γυνὴ ἀπῃτεῖτο διὰ τὴν θυσίαν πρὸς τὴν θεὰν Centeolt. Οὐδόλως ἀσήμαντον νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα καὶ περὶ τοῦ ἄλλου καννιβαλιστικοῦ ἐθίμου, ὅπερ ἐπεκράτει τότε ἐν τῇ θρησκευτικῇ λατρείᾳ. Μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ θύματος τὸ σῶμα παρεδίδετο εἰς τὸν πολεμιστὴν τὸν συλλαβόντα τὸν αἰχμάλωτον, ὅστις εἰς ἐπίσημον δεῖπνον ἐκάλει ἅπαντας καὶ τὸ παρουσίαζεν ὡς τὸ ἐκλεκτότερόν του ἔδεσμα. Καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο ἦτο μέρος σπουδαῖον τῆς τότε λατρείας τῶν θεῶν. Μεταξὺ ὅμως τῶν θεῶν τούτων ὑπῆρχε καὶ ὁ θεὸς «Πτερωτὸς Ὄφις», ὁ ἄλλως θεὸς τοῦ ἀέρος λεγόμενος, ὅστις ἀπηχθάνετο τὰς θυσίας. Οὗτος ἦτο θεὸς τοῦ εὐεργετικοῦ δυτικοῦ ἀνέμου καὶ κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν ἐπιδειξάντων ἐχθρότητα πρὸς αὐτὸν ἄλλων θεῶν, ἀλλὰ μέλλει νὰ ἐπιστρέψῃ ἐν δυνάμει καὶ δόξῃ.

Παρὰ τὰ ἀνατριχιαστικὰ ταῦτα παραδείγματα, ἅτινα ἀναφέρει ἡ θρησκειολογία περὶ Μεξικανῶν, εἰς περίοδον καθ' ἣν εἰς ἄλλας χώρας ἀσυγκρίτως ἀνώτερος ἦτο ὁ πολιτισμὸς καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐν Εὐρώπῃ, παρὰ τοὺς κλονισμοὺς καὶ τὰς σχετικὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας συνήντα, ἐξιδανίκευε μυριάδας ψυχῶν καὶ ἐπέβαλλε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης, θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι οὐδὲν καλὸν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὰ τάγματα τῶν ἀνθρωποθυτῶν ἱερέων τοῦ Μεξικοῦ. Καὶ ὅμως τὸ ἀντίθετον συμβαίνει. Ὡς γράφει ὁ J. Robertson (Relig. Syst. of the World. Λονδίνον, 1901. Σελ. 365), διεκρίνοντο οἱ ἱερεῖς διὰ τὸν αὐστηρὸν ἀσκητισμόν των

καὶ τὴν κοινωνικὴν ἠθικότητά των μὲ μίαν ἔμφασιν πρὸς ἀνθρωπιστικὴν διδασκαλίαν. Πράγματα βεβαίως κατ' ἀρχὴν καὶ κατὰ τὸ μέτρον κρίσεως τῆς σήμερον ἀσυμβίβαστα. Καὶ ὁ λαὸς αὐτὸς παρεδέχετο τὴν ἀξίαν τῆς ἀγάπης, δι' αὐτὸ περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὴν ἐκπροσωποῦσαν αὐτὴν θεὰν τῆς Ἀγάπης. Πολλὴ βεβαίως ἦτο ἡ ἀνηθικότης, ὡς συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ὅλους τοὺς λαοὺς διαφόρων ἐποχῶν. Οὐχ ἧττον ὅμως οὐδαμοῦ ἀλλοῦ ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ὄνομα τῆς ἁγιότητος περισσότερον διὰ μόνης τῆς ἀγαμίας. Εἶχον καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἁγίων καὶ ἐπιφανειακῶς πολλαὶ τῶν ἀρετῶν αὐτῶν ἐπλησίαζον κατὰ τὴν μορφὴν — οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν οὐσίαν — πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀρετολογίαν καὶ ἠθικήν. Κυρίως οἱ ἱερεῖς ἔζων ἐν αὐστηρᾷ παρθενίᾳ καὶ διεπαιδαγώγουν τὰ τέκνα διὰ τῆς μεγίστης δυνατῆς ἐπαγρυπνήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παιδαγωγικῶν καὶ ἠθικῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα εἶχον βεβαίως ἐν χρήσει τότε. Εἰς τὸν λαὸν ἐδίδασκον τὴν ἀξίαν τῆς εἰρηνικότητος, τὴν καρτερίαν εἰς τὰ τραύματα, τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ ἀναλόγως πρὸς ἃ ἔπραξαν καὶ τέλος τὴν φιλανθρωπίαν. Ἡ ἠθικολογία των κατεδίκαζε τὴν πορνείαν ἥτις διεπράττετο ἔτι καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς καρδίας. Πᾶς τις διαβλέπει τὴν ἀντινομίαν μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω καὶ ὧν ἄλλως ἐπίστευον καὶ ἔπραττον. Καὶ ὅμως καὶ δημόσια ἔτι νοσοκομεῖα εἶχον δι' ἃ πολλὴν καὶ ἐπιμελημένην φροντίδα κτέβαλλον. Εἶχον ἰδιάζουσαν μορφὴν ἐξομολογήσεως καὶ ἀφέσεως. Εἰς δὲ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐξομολογήσεως ὁ ἐξομολόγος ἔλεγεν: «Ἐνδύσατε τὸν γυμνὸν καὶ δώσατε φαγεῖν εἰς τὸν νῆστιν ὅ,τι καὶ ἂν τοῦτο ἤθελε στοιχίσῃ ὑμῖν. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἀσθενεῖς διότι εἰσὶν ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ». Προκειμένου περὶ τοῦ γυμνοῦ καὶ τοῦ μὴ ἔχοντος φαγεῖν καὶ τῆς περιθάλψεως αὐτῶν ὁ ἐξομολόγος ὑπενθύμιζεν ὅτι λόγος διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην τοιαύτην συμπεριφοράν των εἶναι καὶ τὸ ὅτι οἱ πάσχοντες οὕτω εἶχον σάρκα καὶ ἦσαν ἄνθρωποι ὡς καὶ ἐκεῖνοι. Ἀλλὰ . . . τότε ἀκριβῶς ὁ ἐξομολόγος συνίστα εἰς τὸν μετανοοῦντα ὡς πρώτιστον καθῆκον νὰ θυσιάσῃ ἕνα δοῦλον εἰς τὸν Θεόν.

Ὁ σταυρὸς ἐθεωρεῖτο ἱερὸν σύμβολον καὶ ὠνομάζετο «Δένδρον τῆς Ζωῆς». Εἰς τὸν θεὸν τοῦ πυρὸς ἀφιέρουν μίαν ἑορτὴν ἡ ὁποία ἐπεστέφετο δι' ἑνὸς σημείου καθ' ὃ ἔθετον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ κατεσκευασμένην ἐκ ζύμης καὶ μετὰ ἄφηναν νὰ πέσῃ κάτω ὅτε καὶ ἐθρυματίζετο. Τὰ διάφορα τεμάχια ἐναγωνίως κατεβροχθίζοντο παρὰ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐπίστευεν ὅτι εἶχον ταῦτα ἁγίας ἰδιότητας καὶ ὅτι οὕτω ἠδύνατο νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ θεοῦ. Διὰ τῆς κοινωνίας δηλονότι τοῦ ἐκ ζύμης σώματος. Ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἁμαρτίας, ἡ γυνὴ ἐν Μεξικῷ προσηύχετο εἰς τὴν εὔσπλαγχνον θεὰν νὰ καθαρίσῃ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἣν ἔλαβον ἐκ τῶν γονέων αὐτῶν.

Βεβαίως δὲν ἐπιτρέπει ὁ χῶρος τῆς μελέτης ταύτης νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς πλείονας λεπτομερείας. Ὑπάρχει ἡ ἐκδοχὴ ὅτι αἱ ἀνθρωποθυσίαι τῶν Μεξικανῶν ἦσαν προέλευσις ἐκ τῆς παρερμηνείας ὡρισμένων συμβολισμῶν καὶ θρησκευτικῶν δοξασιῶν καὶ τύπων ἄλλων θρησκευμάτων παλαιοτέρων καὶ συγχρόνων αὐτῶν, ἴσως δὲ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, μὴ δυνάμενοι νὰ κατανοήσωσιν ἡρμήνευσαν κατὰ τὸν προρρηθέντα τρομερὸν καὶ ἀπαίσιον τρόπον.

Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποκρύψωμεν ὅτι σημεῖά τινα τῆς θρησκευτικῆς ἐκφράσεως τῶν τότε κατοίκων τοῦ Μεξικοῦ παρουσιάζουν ἐξωτερικὴν συγγένειαν μὲ εἰδικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ ὁποίου, πολλαὶ πιθανότητες ἐνισχύουν τοῦτο, γνῶσιν ἔλαβόν πως, ὡς τοῦτο προδίδεται ἐκ πολλῶν ἐκτεθέντων σημείων. Δέον ὅμως νὰ μὴ παροραται τὸ γεγονὸς ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο ἱκανὸν τόσον συντόμως νὰ ἐπιφέρῃ τὴν θρησκευτικὴν μεταστροφήν. Ἀπῃτεῖτο χρόνος καὶ κατάλληλοι συνθῆκαι. Τὸ σοβαρὸν ὅμως κυρίως σημεῖον εἶναι νὰ προσέξῃ τις τὰ κατωτέρω.

α) Μέχρι ποίου βαθμοῦ ἱκάνει ἡ ἐξωτερικὴ συγγένεια τῶν σχετικῶν σημείων ὁμοιότητος. Κάλλιστα δύο τινὰ δύνανται νὰ παρουσιάζωσιν μορφολογικὴν ὁμοιότητα καὶ νὰ διΐστανται ἐν ταὐτῷ ἀπείρως.

β) Δὲν ἀποκλείεται, ὡς ἐτονίσθη ἐν ἀρχῇ, διὰ τοῦ ἱεραποστολικῶς δράσαντος Ἁγίου Θωμᾶ, νὰ μετεδόθη κατά τινα τρόπον ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, τὴν ὁποίαν ὅμως οἱ Μεξικανοὶ νὰ μὴ ἦσαν τότε εἰς θέσιν νὰ κατανοήσωσι καὶ νὰ διετήρησαν καὶ συνεκράτησαν ὅ,τι διὰ τοῦ πρωτογόνου καὶ ἀνικάνου πρὸς πρόσληψιν νοῦ αὐτῶν ἠδυνήθησαν στοιχειακῶς νὰ προσλάβουν, λησμονήσαντες ἢ καὶ παραποιήσαντες τὰ βαθύτερα χριστιανικὰ νοήματα.

γ) Ἂς μὴ λησμονῆται ἡ ὕπαρξις τοῦ φυσικοῦ ἠθικοῦ νόμου ἢ νόμου τῆς συνειδήσεως, δι' οὗ ὁ Θεὸς ἀπεκαλύφθη καὶ τοῖς μὴ ἐν τῇ περιοχῇ, ἔνθα ὁ Χριστιανισμὸς ἀνεπτύχθη, ζήσασιν. Ἡ Θεία Πρόνοια χρησιμοποιεῖ ἀνεξερευνήτους δι' ἡμᾶς τρόπους πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν τοῦ Θεοῦ βουλῶν καὶ τοῦ νόμου Αὐτοῦ ἔτι καὶ εἰς τοὺς πλέον πρωτογόνους λαοὺς καὶ προετοιμάζει αὐτοὺς βαθμηδὸν διὰ τὸ μέγα ἔργον τῆς σωτηρίας. Δὲν παρῆλθον πολλοὶ αἰῶνες ἔκτοτε καὶ τὸ Μεξικὸν κατέστη πυρὴν Χριστιανισμοῦ καὶ ζωῆς τὰ μάλα χριστοπρεποῦς.

δ) Ἡ ἐθνολογικὴ ἔρευνα ὅταν φθάνῃ εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς θρησκείας οὐχὶ σπανίως σπεύδει εἰς διαμόρφωσιν συμπερασμάτων ἐκκινοῦσα εἰς τὴν ἑρμηνείαν ἐκ τῶν γνωστῶν ἤδη αὐτῇ καὶ ἑπομένως ἑρμηνεύουσα τὰ ἀνακαλυπτόμενα οὐχὶ ἄκρως ἀντικειμενικῶς, ἀλλὰ δι' ὀπισθοδρομικῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἤδη γνωριζομένων ἀληθειῶν, ὅπερ συχνάκις ὁδηγεῖ εἰς παραδρομὰς καὶ σφάλματα.

Πάντως πολὺ ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἔρευνα περὶ τὴν μελέτην τῆς λατρείας τοῦ Μεξικοῦ πρὸ τεσσάρων καὶ ἡμισείας περίπου ἑκατονταετηρίδων, ἀλλὰ καὶ πολὺν ἀποτροπιασμὸν καὶ φρίκην ἔν τισι χωρὶς ὅμως νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι διαβλέπει τις, ὅταν ἐξ ἀγαθῆς προθέσεως ὁρμᾶται, καὶ στοιχεῖα μερικῆς πνευματικῆς ἀνωτερότητος καὶ ἀξιοσημειώτου ἤθους, ἅτινα ἄλλωστε

(Συνέχεια εἰς τὴν 13ην σελίδαν)

ΠΩΣ ΑΝΟΙΓΕΤΑΙ Ο ΔΡΟΜΟΣ

ΠΡΟΒΑΛΛΕΙ ἡ ἐποχή μας βαθειὰ καὶ σκληρὰ τὰ αἰτήματά της.

Ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔρχονται νὰ συναντήσουν τὰ αἰτήματα αὐτὰ μὲ μιὰ ὁλοφώτεινη καὶ γλυκοπρόθυμη προσφορά, ποὺ καὶ θεμελιακὴ εἶναι καὶ στὲς ἀγωνίες καὶ τὲς ἀπορίες ἀπαντᾷ.

Κάποτε μάλιστα μὲ σκληρὴ τρυφερότητα ἀναγκάζεται νὰ κινηθῇ ἡ θρησκεία, γιατὶ τόσο ἐπείγουσες προβάλλουν αἱ συνθῆκες καὶ αἱ σπαράζουσες ἀνάγκες.

Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πῇ πὼς μπορεῖ μέσα στὴν εὐεργετικὴ καὶ διαρκὴ τροχιὰ τῆς ἀγαθῆς μέριμνάς της νὰ περικλείῃ τὴν θεραπεία καὶ τὴν ἱκανοποίησι κάθε αἰτήματος. Πρῶτα γιατὶ ὅσα ζητοῦνται κάποτε παίρνουν ἀλύγιστη μορφὴ μέσα στοὺς διάφορους ἑλιγμοὺς τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἄγνοιας. Ὕστερα γιατὶ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς θρησκείας, ποὺ φθάνει καὶ στὸ ἐξώκυκλο καθῆκον ν' ἀναχαιτίζῃ τὲς κοιωνικὲς ἀποσυνθέσεις, συνδέεται καὶ μὲ τὴν ἀπαγόρευσι νὰ συμβιβάζεται μὲ ὅλες τὲς προκλητικὲς ἀρνήσεις, ποὺ παίρνουν πολυμορφία μέσα στὴν διανόησι καὶ τὴν βίωσι τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι μοιραία ἔρχεται ἡ σύγκρουσι, ἐνῷ στὸ ξεκίνημα ὑπάρχουν ὅλα τὰ καλοδιάθετα ἐλατήρια τοὐλάχιστον ἀπὸ τῆς πνευματικῆς πλευρᾶς τῆς θρησκείας.

Ἡ σύγκρουσις μάλιστα αὐτὴ ἄρχισε νὰ παίρνῃ πειὸ ἀνάγλυφη μορφή, ὅταν τὰ ἅλματα τῆς ἐπιστήμης καὶ οἱ περίγυροι τῆς ζωῆς, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ στὴν πορεία ποὺ χάραξαν οἱ περίφημοι ἐγκυκλοπαιδισταί, ἀνάγκασαν τὸν ἄνθρωπο νὰ σταθῇ στὰ νέα ἐπίκεντρα.

Δημιουργήθηκε λοιπὸν μιὰ διασταύρωσις ποὺ δὲν γεννᾶται ἐρώτημα ποιὸ σκέλος της εἶναι καλὸ γιὰ νὰ τὸ ἀκολουθήσῃ ἡ θρησκεία, ἀλλὰ ποιὰ θὰ ἀφήσῃ ἔξω, ὅταν προτιμήσῃ τὸ ἕνα ποὺ πρέπει, καὶ τί σοβαρὲς συνέπειες καὶ ζημίες θὰ σημειωθοῦν. Ἐδῶ σοβαρὴ θέσι διαδραματίζουν ἐκτὸς ἄλλων καὶ ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ προοπτική. Καὶ πρέπει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ στὴν ἀπόφασι μιὰ ἠθικὰ σκληρὴ πραγματικότης, ποὺ νὰ μᾶς καταστήσῃ ἱκανοὺς νὰ μὴ ἀδιαφορήσουμε σ' ὅ,τι κρύβεται στῶν ψυχικῶν βυθῶν τοὺς πυθμένας, ἀλλὰ καὶ στοὺς πειρασμοὺς τῆς ἐπιφανείας. Κι' αὐτὸ ἴσως, γιατὶ ἡ τόσο εὐεργετικὴ καὶ ἁπαλόρμητη γαλήνη, μέσα στὰ βιώματα τῶν αἰσθηματικῶν κατακομβῶν τῆς θρησκείας, ἀπὸ τὴν πολλὴ πίεσι τῆς ὁρμῆς τῆς ἐξελίξεως καὶ τὰ κίνητρα μιᾶς πειὰ ἀχαλίνωτης ἐλευθερίας, ποὺ αἱ πληγές της ὁλοένα διαμορφώνονται πειὸ ζωηρές, ἀναγκάστηκε νὰ ἀποδυθῇ στὲς συγκρούσεις τῶν ἀνοιχτῶν ἐπιπέδων καὶ περιοχῶν, ζητῶντας ἐκεῖ ναῦρῃ τὰ διόδια ποὺ θὰ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ περάσῃ τὴν γέφυρα ἀνενόχλητα, ὥσπου νὰ φθάσῃ στοῦ ψυχικοῦ καὶ διανοητικοῦ λυτρωμοῦ τὰ τοπεῖα.

Ἐπικίνδυνος ἔτσι γίνεται ὁ δρόμος τῆς θρησκείας ἀπὸ τὴν ἄποψι, ὄχι τὴν ἀπὸ θέσεως, τὴν ἀντεικειμενικὰ ὠφελιμιστική, ἀφοῦ μέσα στὰ ὁρμητήρια τῶν ἄλλων ποὺ θὰ πρέπει πρόθυμα νὰ δέχωνται τὴν προσφορά της, δὲν λείπει οὔτε ὁ φανατισμός, οὔτε ὁ ὀρθολογισμός, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο ἑνὸς ἀγέρωχου ἀνωτερισμοῦ.

Ἔτσι ἡ ὁρατὴ Ἐκκλησία μέσα σὲ μιὰ τέτοια δίνη κοινωνικοπνευματικὴ πρέπει ν' ἀνεύρῃ τ' ἀχνάρια ποὺ θὰ τὴν φέρουν στὴν ἐγκόσμια πρῶτα ἀθανασία της καὶ νὰ δράσῃ. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν τὴν ἀνοχή της νὰ τὴν ὁπλίσῃ μὲ τὸ καλοκάγαθο καὶ θυμόσοφο μειδίαμά της. Τὴν ἀγάπη της νὰ τὴν κάνῃ πηγὴ λογικῆς εὐφράδειας. Τὸν νόμο της νὰ τὸν περιβάλῃ μὲ τὴν φλόγα τοῦ καθαρμοῦ ποὺ θὰ βγαίνῃ μέσα ἀπὸ ἕναν λύχνο κομψοτεχνημένο ἀπὸ τὸ ἐπιτήδειο χέρι ἑνὸς συγχρονισμένου μεγάλου δημιουργοῦ τῆς τέχνης. Τὸ ἐξωτερικὸ πλησίασμά της στὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ζωῆς νὰ τὸ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ μελαγχολικὸ καὶ δειλὸ χάδι καὶ μὲ τὴν τρίαινα τῆς πίστης, μιᾶς καθαρῆς καὶ ἀκλόνητης πίστης ἐκτεταμένου ὁρίζοντα, νὰ δαμάσῃ τὲς τρικυμίες τῶν ἀμφιβολιῶν, ποὺ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τοῦ μεγάλου χαλασμοῦ ποὺ σιγὰ-σιγὰ ἀγκαλιάζει τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα. Ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀφήσῃ τὴν γραμμὴ τῆς εὐαισθησίας μὲ τὴν ὁποία ζητᾷ νὰ φέρῃ κοντὰ στὴν θρησκεία τοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει ἐκείνη νὰ πάγῃ στοὺς ἀνθρώπους. Ὄχι συνεσταλμένα, ἀλλὰ μὲ τὴν προφητικὴ καὶ ὑπεροχικὴ μεγαλοπρέπεια. Μὲ ἡρωϊσμό. Μὲ μαχητικὴ εἰρηνικότητα. Μὲ σεμνὴ ἀλλὰ φλογισμένη ἀποφασιστικότητα. Ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ ἀγάπη παρακάμπτει τὴν εὐαισθησία, γιατὶ ἡ λογικὴ κάνει τὲς ριζικὲς ἀλλαγές καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη εἶναι λογικὴ ποὺ τὰ διάφορα μέρη της, μὲ τὴν πειὸ μεγάλη γεωμετρικὴ ἀκρίβεια, τὰ συνθέτουν μιὰ θεϊκὴ ἀποκάλυψι κι' ἕνας ἐσώτερος κόσμος, ἀσύλληπτος ἴσως στὲς λεπτομέρειές του, μὰ ποὺ ὅλα δείχνουν μὲ μιὰ σοβαρὴ ἔκφρασι τὴν τελειότητά του. Ἡ εὐαισθησία — αὐτὸ ποὺ σήμερα κατήντησε νὰ λέμε εὐαισθησία κι' ὄχι αὐτὸ ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ περιγράψουμε — τόσο συχνὰ ἐκφυλίζει τὰ οὐσιώδη καὶ μᾶς κατεβάζει ὄχι σπάνια στὰ σκαλοπάτια τόσων καταστροφικῶν ὑποχωρήσεων.

Οἱ μεγάλες ἀναμορφώσεις συγγενεύουν μὲ τὸν θάνατο. Ἔχουν μεγάλες ἀγωνίες ἀλλὰ καὶ τὲς χρυσόπυλες ποὺ ὁδηγοῦν στὲς ἀθανασίες. Οἱ μεγάλοι κλονισμοὶ χρειάζονται καὶ τὲς πειὸ δραστικὲς ἀποφάσεις. Ἐκεῖνες ποὺ πηγάζουν μέσα ἀπὸ ἐμβρίθεια καὶ ὁραματισμοὺς καὶ τὲς θυσίες τῆς προσφορᾶς ποὺ δὲν κάμπτεται, ὅταν ἔχῃ ὡς ὁδηγὸ μιὰ Ναζωρικὴ θρησκεία καὶ τὸν ἔκπαγλο πλοῦτό της ποὺ ἔχει τὴν δυνατότητα καὶ τὴν δυναμικότητα γιὰ νὰ χορτάσῃ ὅλα τὰ αἰτήματα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν ἐποχή μας ὡς Θρησκεία, ὡς Ἐκκλησία, μὲ σταυροφορίες θετικὲς καὶ Προδρομικὰ «οὐκ ἔξεστι». Ὁ Θεὸς ρυθμίζει. Αἱ πορεῖες τοῦ Γολγοθᾶ ἐχάραξαν τὲς ἱερὲς κατευθύνσεις. Τὸ φῶς ποὺ γνωρίζει πολλοὺς πειρασμοὺς ἀλλὰ ἔχει τὲς ἀρετὲς καὶ τὲς χαρές του σὰν βεγγαλικὰ μέσα στὰ σκοτάδια, κανένας δισταγμὸς δὲν πρέπει νὰ τὸ σβύσῃ μέσα στὴν καρδιὰ καὶ τὴν ἔκφρασι καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ σκοτάδι τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς πλάνης καὶ τοῦ ὑλισμοῦ μόνον μὲ θαρραλέα προβολὴ τοῦ φωτὸς τῆς θρησκείας θὰ ὑποχωρήσῃ. Αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ τὸ βίωμα, ἡ χαρά, ἡ προσφορά μας στὰ αἰτήματα ποὺ θέτουν τραγικὰ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας. Φῶς μέσα στὸ σκοτάδι. . . .

Π. Φ.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ

ΠΟΛΕΜΟ νὰ κηρύξουμε λοιπὸν στὸν Χριστιανισμό. Πόλεμο σκληρό, γιατὶ ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἀφύσικος. Ἀφύσικος, γιατὶ σκοτώνει τὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἂν σὲ ἐπιτεθοῦν, ἀπάντησε μὲ τὴν ἀνοχή σου. Μὴ ἀπαντᾷς μὲ ἀντεπίθεσι. Ὅπιο λοιπὸν εἶναι ὁ Χριστιανισμός, γιατὶ σκοτώνει τὸν ἀναβρασμό, μὲ τὸν ὁποῖον ὄχι μόνον νίκες ἐξασφαλίζονται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, μὰ καὶ γιατὶ μ᾽ αὐτὸν φαίνεται τὸ ἀνθρώπινο φιλότιμο καὶ ἡ ζωτικότης του. Εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ ὕπνου, ὁ Χριστιανισμός. Θρησκεία θὰ πῇ διαρκὴς πόλεμος καὶ ἀνάπτυξις τῶν ἱκανοτήτων μας. Θρησκεία θὰ πῇ μῖσος. Μάλιστα, μῖσος. Μὰ ὁ Χριστιανισμός. . . . Δὲν προφθαίνει νὰ τελειώσῃ τὴν φράσι του ὁ συνεσταλμένος Χριστιανὸς καὶ ὁ ρήτωρ, ποὺ μὲ τὴν ὁρμητικὴ ὀργή του ἀνέλαβε τὸ κατηγορητήριό του κατὰ τοῦ Χριστιανοῦ, ἐσυνέχισε. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶπες; Γιατὶ νὰ τὸν ἀγαπήσω ἀφοῦ μὲ τὰ βελόνια τοῦ φθόνου θέλει τὸν ἐχθρό μου νὰ τὸν ἀφήσω νὰ μοῦ τρυπᾷ τὴν καρδιά; Νὰ μὲ ὑβρίζουν, νὰ μὲ ἀδικοῦν, νὰ μὲ περιφρονοῦν, νὰ μὲ ἐκμεταλλεύωνται, καὶ ἐγὼ μὲ μιὰ νοσηρὴ ἀγάπη καὶ μιὰ ἀφελῆ συγχώρησι ν᾽ ἀφήνω τὸν ἀγκαθωτὸ τροχὸ τῶν σκληρῶν ἀνθρώπων νὰ περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ζωή μου καὶ νὰ τὴν συντρίβῃ βάναυσα καὶ ἀναιδῶς. Μὰ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ αὐτὸς ἔχει τὴν ἐκδίκησί του, πρόφθασε τώρα κάπως ἀγανακτισμένα νὰ πῇ ὁ ἁγνὸς Χριστιανός, ποὺ προηγουμένως δὲν πρόφθασε νὰ πῇ ὅλη τὴν φράσι. Ἔγινε σιγὴ νεκρική, γιὰ μιὰ στιγμή. Ἐκδίκησις . . . Χριστιανισμός; . . . εἶπε μὲ ἀπορία ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔλεγε τὸ «κατηγορῶ» του κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ; Δύο πράγματα ἀσυμβίβαστα. Μάλιστα, ἐκδίκησι. . . . Ἐκδίκησι φοβερά. Ἐκδίκησι γεμάτη ἀπὸ φωτιά. Ὄχι ὅμως τέτοια ποὺ ξέρεις ἐσύ. Διάφορη ἐκδίκησι—φωτιά. Φωτιὰ ποὺ καθαρίζει καὶ κάνει νὰ καθαρίσῃ τὸ χρυσάφι. . . . Φωτιὰ ποὺ κάνει τὸν ἁμαρτωλὸ καὶ πονεῖ. . . . Φωτιὰ ποὺ καίει μὲν ἀλλὰ εἶναι γεμάτη ὡμορφιὰ καὶ σωτηρία καὶ κάθαρσι. Θέλεις νὰ πεισθῇς γι᾽ αὐτό; Ἔλα γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ παρακολουθήσουμε τὸν συλλογισμὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Στὸ 12ον Κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς ἀπὸ τὸν στίχον 14 ἕως 40 συνιστᾷ νὰ εὐχώμαστε γιὰ κείνους ποὺ μᾶς καταδιώκουν καὶ ποτὲ νὰ μὴ καταρώμαστε αὐτοὺς ποὺ μᾶς κάνουν κακό, νὰ μὴ ἀνταποδίδουμε ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ κακὸ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἔκαναν κακό, νὰ μὴ ζητοῦμε μὲ ἐκδικήσεις νὰ ὑπερασπίζουμε τὸν ἑαυτόν μας, ἀλλὰ νὰ δίδουμε τόπον στὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κάνῃ αὐτὴν τὴν ἐκδίκησιν, ὅπως ἄλλωστε εἶναι γραμμένο στὴν Παλαιὰ Διαθήκη: «Ἐγὼ θὰ κάμω τὴν ἐκδίκησι· ἐγὼ θὰ ἀνταποδώσω, λέγει ὁ Κύριος». Ἀκόμα ἐκεῖ ὁ Παῦλος συνιστᾷ ἂν πεινᾷ ὁ ἐχθρός μας νὰ τοῦ δίδουμε ψωμὶ καὶ τροφήν, ἂν διψᾷ νὰ τοῦ δίδουμε νὰ πιῇ νερό, γιατὶ ἔτσι θὰ μαζέψουμε ἐπάνω στὸ κεφάλι του σὰν κάρβουνα ἀναμμένα σωροὺς ἀπὸ ἐντροπὴ καὶ τύψεις συνειδήσεως. Νά, λοιπόν, τί εἴδους εἶναι ἡ ἐκδίκησις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὄχι ἀρνητική, ἀλλὰ θετική. Δὲν ζητᾷ νὰ καταστρέψῃ, ἀλλὰ νὰ σώσῃ. Δὲν ζητᾷ νὰ σπρώξῃ στὸ βάραθρο τῆς ἀπωλείας, ἀλλὰ νὰ βγάλῃ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔξω ἀπὸ τὸν βόρβορο καὶ τὲς ἀναθυμιάσεις τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κακοῦ. Ἡ ἐκδίκησις εἶναι μία λέξις μὲ τὴν ὁποίαν περιγράφει κανεὶς μιὰ κατάστασι ἀπαισιότητος καὶ μαύρης ἀσχήμιας. Ἀλλὰ ἡ ἴδια λέξις στὴν χριστιανικὴ καλωσύνη τοῦ εὐγενοῦς Παύλου κλείνει κόσμους αὐταπαρνήσεως, θετικῆς ἀγάπης καὶ σοφίας. Ἡ ἐκδίκησις ποὺ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς θρησκείας τοῦ Ναζωραίου μοιάζει μὲ τὸ χέρι τοῦ δολοφόνου ποὺ περιμένει τὸ σκοτάδι τῆς νυχτιᾶς γιὰ νὰ χτυπήσῃ. Ἡ ἐκδίκησις ὅμως ἡ χριστιανικὴ ἔχει καὶ αὐτὴ τὸ μαχαῖρί της. Δὲν χτυπᾷ ὅμως μέσ᾽ στὸ σκοτάδι καὶ ὕπουλα, ἀλλὰ μέσ᾽ στὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Φέρνει καὶ αὐτὴ πόνο, μὰ εἶναι αὐτὸς ὁ πόνος ποὺ κάνει τὸ νιστέρι τοῦ χειρούργου γιὰ νὰ καθαρίσῃ τὴν πληγὴ ἀπὸ τὲς σάπιες σάρκες ποὺ ἂν μείνουν μπορεῖ νὰ φέρουν τὸν πειὸ ὀδυνηρὸ θάνατο, τὸν παντοτεινὸ χαμό. Ἀνδρικό, ἠθικό, ἡρωϊκὸ τὸ χτύπημά της ἔρχεται σὰν πρόνοια θεϊκή. Ἔρχεται καὶ τίμια καὶ δείχνει πὼς παρ᾽ ὅλο ὅτι εἶναι πολὺ τὸ κακὸ στὸν κόσμο ὅμως δὲν ἔλειψαν καὶ αἱ ψυχὲς ποὺ συστηματικὰ ἐργάζονται μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἀνωτερότητά τους γιὰ τὸν μεγάλο σκοπὸ τῆς προετοιμασίας τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὸν αὐριανὸ πολιτισμὸ μέσα στὸν ὁποῖο δὲν θὰ λατρεύεται οὔτε ὁ Βάκχος, οὔτε ὁ Βάαλ,

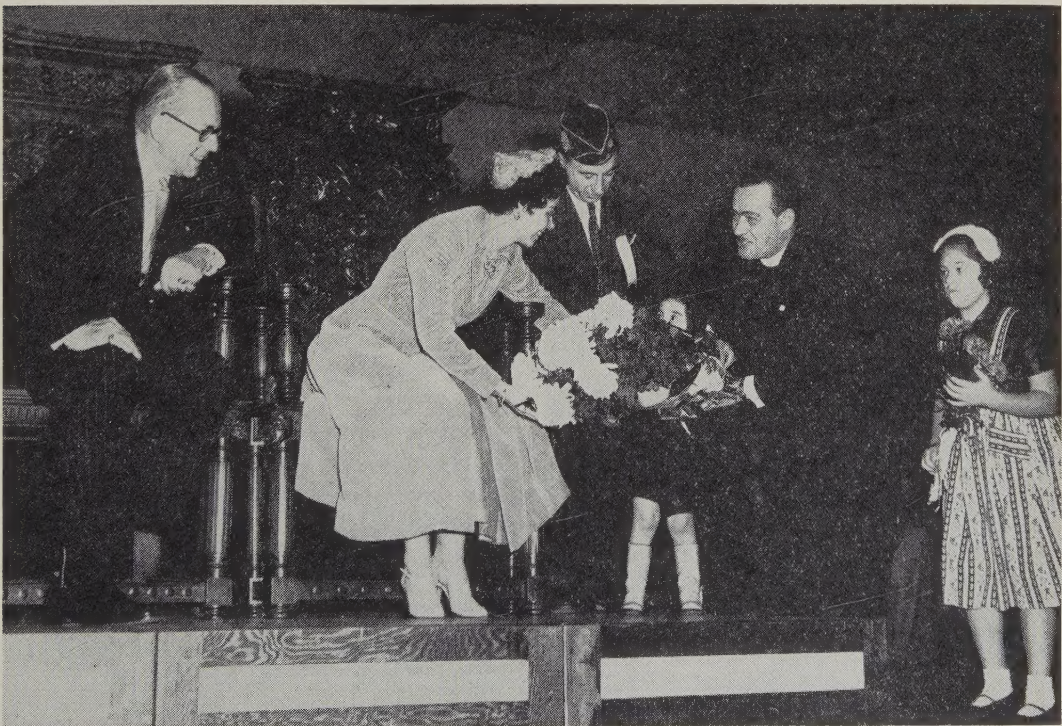
(Συνέχεια εἰς τὴν 15ην σελίδα)

ΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

ΟΤΑΝ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε στοὺς Θεσσαλονικεῖς τοὺς ἔδωκε μιὰ συμβουλή. «Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε», τοὺς εἶπε. Νὰ εὐχαριστῆτε τὸν Θεὸν γιὰ ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς ἔρχεται. Βαθειὰ φιλοσοφημένη ἡ σκέψις αὐτή. Χρειάζεται καλλιέργεια ψυχικὴ καὶ δύναμι πνευματικὴ γιὰ νὰ μπορέσουμε πάντα ὄχι μόνον εὐχαριστημένοι νὰ εἴμαστε μὲ τὴν ζωή, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ γιὰ ὅ,τι μᾶς βρίσκει στὸν δρόμο της. Στὸν καθ' ἡμέραν βίο εὐχαριστοῦμε ὅταν μᾶς δίνουν ἢ μᾶς κάνουν κάποιο καλό. Ἀλλ' ὅταν μᾶς ἔλθουν αἱ λύπες, αἱ ἀποτυχίες, αἱ καταστροφὲς καὶ αἱ δυστυχίες, τότε ὄχι μόνον μεμψιμοιροῦμε, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν Θεὸ ἀκόμη τὰ βάζουμε. Μήπως καὶ ὁ Ἰώβ, παρ' ὅλη τὴν πίστι του δὲν ἐκάμφθη καὶ κατηράσθη τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκε; Μήπως στρατιὲς ὁλόκληρες ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος δὲν ὠνόμασαν τὴν ζωὴν αὐτὴν ζωὴν θλίψεως καὶ πικρίας καὶ τραγωδίας; Μήπως καὶ ἅγιοι ἀκόμη δὲν ἐλειποψύχησαν; Αὐτὰ τὰ παραδείγματα δείχνουν πόσο μεγάλο εἶναι νὰ περνᾷς μέσα ἀπὸ τὰ χαλάσματα καὶ τὲς φλόγες τῆς ζωῆς καὶ τὰ ἐρείπια, μὲ τὸ μέτωπο ὑψηλά, μὲ τὸ πρόσωπο γελαστό, μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη ἀπὸ χαρὰ καὶ εὐχαριστίας γιὰ τὸν Θεό. Ἂν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη, ὁ Ἔμερσον ἀναφέρει γιὰ κάποιον εὐσεβῆ ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἔρριψαν εἰς τὴν πυρὰν γιὰ νὰ καῇ καὶ ἐκεῖνος ἔπαιρνε μὲ τὸ χέρι του τὰ ἄχυρα καὶ τὰ ἐναπέθετε ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλήν του λέγοντας τὴν φράσιν ἀπὸ τοὺς Ψαλμούς· «Βοηθὸς καὶ σκεπαστής μου ἐγένετο εἰς σωτηρίαν». Καὶ ἦτο χαρούμενος καὶ εὐτυχὴς διότι ἐξουδετέρωνε τοὺς πόνους του μὲ μιὰ ἐσωτερικὴ χαρὰ ποὺ ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς του. Νὰ ἕνα παράδειγμα ποὺ δείχνει τὴν δύναμι τῆς ἀκτινοβολίας τῆς ψυχῆς. Μὲ τὴν ἐσωτερική μας δύναμι μποροῦμε νὰ ἐξουδετερώσουμε ὅλα ἐκεῖνα ποὺ μᾶς καταβάλ-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΙ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩ ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗΝ ΤΩΝ.

The photograph courtesy of George Deligianis, San Francisco.

λουν καὶ μᾶς κάνουν νὰ παραδεχθοῦμε πὼς νικηθήκαμε ἀπὸ αὐτά. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῶν θαυμάτων καὶ τοῦ καθαρμοῦ καὶ τῆς ζωῆς ἐκεῖ ποὺ ἄλλοιῶς ἔρχεται ὁ θάνατος. Μπορεῖς, Χριστιανέ, νὰ λὲς πὼς εὑρίσκεσαι στὲς τάξεις τῆς νικηφόρου στρατιᾶς τὴν ὥρα ποὺ ὅλοι γύρω παραδίδονται; Μπορεῖς τὴν ὥρα ποὺ βυθίζεται τὸ πλοῖο μέσ' στὴν φουρτουνιασμένη θάλασσα νὰ λὲς πὼς τίποτε δὲν εἶναι αὐτὸ γιατὶ στὸν δρόμο εἶναι τὸ ἄλλο πλοῖο ποὺ θὰ ἔλθῃ νὰ παραλάβῃ τοὺς ναυαγούς; Μπορεῖς νὰ ζῇς χαμένος μέσα στὸ δάσος καὶ νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεὸ γιατὶ σοῦ ἔδωκε τὴν εὐκαιρία νὰ ζῇς μὲ τὰ ἄγρια θηρία τόσες μέρες, δίχως νὰ πάθῃς τίποτε καὶ μάλιστα νὰ γνωρίσῃς μιὰ ἀκόμα περιπέτεια ποὺ θὰ πλουτίσῃ τὴν πεῖρά σου; Μπορεῖς ὅταν τὸ πρωῒ ποὺ θὰ ξυπνήσῃς καὶ δῇς ποὺ κλέπται καὶ βιασταὶ σοῦ ἀφήρεσαν ὅλα τὰ ἀγαθά σου νὰ ἀντιμετωπίσῃς τὴν δοκιμασία μὲ ἡρωϊσμὸ — τί λέγω; — ὄχι ἡρωϊσμό, ἀλλὰ μὲ γαλήνη καὶ μὲ εὐχαριστίας στὸν Θεὸ ἐπαναλαμβάνοντας τὸ «Ὁ Κύριος ἔδωκεν ὁ Κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδωξεν οὕτω καὶ ἐγένετο»; Τότε κάπως ἔχεις ἀντιληφθῆ τὸν Χριστιανισμόν. Τότε ἔχεις μπῆ στὸ νόημα ποὺ κρύπτει ἡ σύστασις τοῦ Παύλου στοὺς Θεσσαλονικεῖς. Γιὰ ὅλα νὰ εὐχαριστῆτε τὸν Θεόν. Στὸ βιβλίο τὸ χριστιανικὸ δὲν χωρεῖ ἡ λέξις ἀπαισιοδοξία. Ὅλα ὅσα μᾶς δίνει ὁ καλὸς Θεὸς ἔχουν ἕνα σκοπό. Νὰ μᾶς προετοιμάσουν γιὰ τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ βρεθοῦμε κοντά Του. Ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὸ πλάσμα καὶ δημιούργημά Του. Πῶς ἐκδηλώνεται ἡ ἀγάπη αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς κάποτε δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε. Δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετὸ τὸ ὅτι μᾶς ἐβεβαίωσε γι' αὐτὸ ὁ ἴδιος ὁ Θεός; Μᾶς εἶπε: «Καὶ ἔσομαι μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου». Ὅ,τι λοιπὸν ἔρχεται μπροστά μας εἶναι σὰν νὰ ποῦμε τὸ μέσο μὲ τὸ ὁποῖο σιγὰ-σιγὰ ἑτοιμάζουμε τὸ ὑλικὸ μὲ τὸ ὁποῖο θὰ κτίσουμε τὸ πνευματικὸ παλάτι μας στὴν ἄλλη ζωή. Ἡ λύπη καὶ ὁ πόνος θὰ ὀργώσουν τὴν ψυχή μας. Τὰ ἐμπόδια θὰ δυναμώσουν τὴν λαχτάρα μας γιὰ νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν ἠθικὴ νίκη. Ἡ ἀδικία ποὺ θὰ μᾶς πικράνῃ θὰ μᾶς γυμνάσῃ γιὰ μιὰ δικαιοσύνη ἀνώτερη ἀπὸ αὐτὴν ποὺ συναντοῦμε κάθε μέρα. Τὰ ἀγαθά μας ποὺ κατὰ τὸ Εὐαγγελικὸν «τὰ ἀφανίζει ἡ σὴς καὶ ἡ βρῶσις» θὰ μᾶς φέρουν στὸν νοῦ τὰ ἀκατάλυτα ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ εὐχαριστιῶν καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεὸν τὸ ὅτι αὐτὰ ποὺ μὲ λέξεις τὰ ὀνομάζουμε πικρίας καὶ ἀτυχίας εἰς τὴν ζωὴν γίνονται ἀφορμὴ πνευματικῆς ἐξελίξεως καὶ σωτηρίας; Ἡ χαρὰ λοιπὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν εἶναι ἀναισθησία, ἀλλὰ πλήρης κατανόησις τοῦ καλοῦ ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὰς δοκιμασίας μας. Ἡ χαρὰ ποὺ συνιστᾷ ὁ Παῦλος θέλει νὰ βγάλῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ στενὰ πνευματικὰ ὅρια μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ζοῦν. Θέλει νὰ τοὺς λυτρώσῃ. Θέλει νὰ τοὺς δημιουργήσῃ ἕνα εἶδος πνευματικῆς ὑπερκοινωνίας. Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος εἰς τὸ σύγγραμμά του ποὺ φέρει τὸν τίτλον «Τὰ εἰς ἑαυτὸν» ἀναπτύσσει τὸν συλλογισμὸ ὅτι ἀρκεῖ κανεὶς νὰ πῆ ἢ νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτό του ὅτι κάτι δὲν τὸν ἐνοχλεῖ καὶ παύει νὰ τὸν ἐνοχλῇ ἢ νὰ εἶναι ἀφορμὴ δυσαρεσκείας. Ἀλλὰ εἰς τὴν χριστιανικὴ θρησκείαν ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς ἐπεκτείνεται. Πρῶτον μᾶς ἀναλύει τί εἶναι αὐτὰ ποὺ μεῖς θεωροῦμε κακά. Δεύτερον εἰς τὴν ἐξήγησιν ποὺ μᾶς δίδει δὲν ὁρμᾶται ἀπὸ ἀρνητικὴν στάσιν, ἀλλὰ θετικήν. Τρίτον τὰ περιλαμβάνει ὅλα μέσα σ' ἕνα σχέδιο σωτηρίας μεγαλειῶδες. Τέταρτον ἡ χαρὰ ποὺ θέλει νὰ δημιουργήσῃ δὲν εἶναι προσωρινὴ καὶ σχετική, ἀλλὰ ἀπόλυτος καὶ παντοτεινή. Εἶναι χαρὰ οὐσιαστική. Χαρὰ ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τοὺς συμβιβασμοὺς τῆς δοσοληψίας. Ὁ Θεὸς εἶναι πίσω ἀπὸ τὴν χαρὰν αὐτὴν καὶ ἡ διαρκὴς μέριμνά Του γιὰ τὸ πλάσμα Του. Εἶναι χαρὰ ποὺ λέγει διαρκῶς εἰς τὸν Χριστιανὸν ὅ,τι καὶ ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Ρωμαίους «Οὐκ εἰσι ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς». Εἶναι χαρὰ ποὺ μᾶς ἀνεβάζει πέρα ἀπὸ τὴν χαμηλὴ θέσι στὴν ὁποία βρίσκονται αἱ ἀτέλειες τῆς ζωῆς καὶ τὸν ἄνθρωπο τὸν θέτει ὡς πραγματικὸ βασιλέα μέσα εἰς τὴν δημιουργίαν. Ἂς εὐχαριστοῦμε λοιπὸν τὸν Θεὸν γιὰ ὅλα. Καὶ γιὰ τὲς χαρὲς ἀλλὰ καὶ γιὰ τὲς λύπες. Γιὰ τὰ εὐχάριστα καὶ γιὰ τὰ δυσάρεστα. Τὸ νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ γιὰ ὅλα σημαίνει πὼς εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει ποτέ. Κι' αὐτὸ εἶναι ἁπλὸ καὶ θετικό. Πειὸ πολὺ μάλιστα ἀπὸ κάθε ἄλλο.

Π. Φ.

ΘΑ ΕΧΕΤΕ ΑΚΟΥΣΕΙ ΙΣΩΣ;

—Ὅτι ἡ λέξις Ἀββά, ἡ ὁποία ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, σημαίνει τὸν πατέρα πάσης σαρκὸς καὶ ὅτι αὐτὴν τὴν λέξιν ἐχρησιμοποίησεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς δήλωσιν τοῦ Πατρός του.

ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Η ΚΟΠΩΣΙΣ...

ΜΙΑ γνωστὴ φράσι, τὴν ἀκοῦμε συχνά, εἶναι: «Εἶμαι κουρασμένος». Κουρασμένος εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Δὲν δουλεύει τὲς κανονικὲς μόνον ὧρες. Δουλεύει κι' ὅσες μπορεῖ περισσότερες. Δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀλλοιῶς. Πολλὰ εἶναι τὰ ἔξοδα. Πρέπει νἆναι καλοντυμένος. Ἡ γυναῖκα, τὰ παιδιά του ἔχουν κι' αὐτὰ τὲς ἀνάγκες τους. Τὸ σπίτι πρέπει νἆναι στολισμένο. Κατόπιν θέλουμε καὶ τὴν ἄλλη πολυτέλεια. Τὰ θεάματα, τὲς δεξιώσεις, τὲς διασκεδάσεις. Ἡ ματαιοδοξία μας δὲν σταματᾷ. Πρέπει νἄχουμε τὰ ἔπιπλα ποὺ εἶχε στὸ σπίτι του ὁ Λουδοβίκος ὁ βασιληᾶς. Κι' ὅλα αὐτὰ θέλουν δουλειά. Δουλειὰ πολλή. Νὰ γίνουμε πρέπει σκλάβοι τῆς δουλειᾶς γιὰ νὰ προφθάσουμε τὸ ρεῦμα τῶν ἐξόδων ποὺ τρέχουν σὰν ὁρμητικὸς ποταμός. Εἶναι κακὸ λοιπὸν αὐτό; Δὲν πρέπει ὁ σημερινὸς Χριστιανὸς νὰ ζήσῃ μὲ τὰς σημερινὰς ἀνέσεις; Σ' αὐτὸ ὁ καθένας πρέπει ν' ἀπαντήσῃ μὲ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ μπορεῖ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν πεῖρα καὶ τὸ βάθος τῆς σκέψεώς του. Ἢ ἂν θέλετε ζῇ κανεὶς ἀνάλογα μὲ τὸν χριστιανικό του καταρτισμὸ καὶ μὲ τὴν βαρύτητα ποὺ δίδει στὰ πράγματα τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ εἶναι κουρασμένος σήμερα ὁ ἄνθρωπος. Καὶ εἶναι κουρασμένος γιατὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ζῇ. Κι' ὅταν κανεὶς εἶναι κουρασμένος πῶς μπορεῖ ν' ἀπολαύσῃ τὴν ζωὴν ἢ μᾶλλον τ' ἀγαθὰ ποὺ τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός; Ἡ κούρασις δείχνει ὅτι ζοῦμε ἀφύσικα, ἀντίθετα πρὸς τὴν ἰσορροπία ποὺ ἔθεσεν ὁ Θεός. Αἰῶνας πρὶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔκανε μιὰ σπουδαία παρατήρησι ποὺ τὴν ἀνέφερε στοὺς Φιλιππησίους. Ἀκούσατέ την. «Οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ». Ὅλοι κυττάζουν τὲς ἰδικές των ἀναπαύσεις καὶ τὰ συμφέροντά τους κι' ὄχι ἐκεῖνα ποὺ θέλει ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Καὶ ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἐπαναλαμβάνεται μ' ὅσα ἀνέφερα ἀνωτέρω. Λέτε ἀπ' αὐτὸ νὰ προέρχεται ἡ κούρασι γιὰ τὴν ὁποία μίλησα ἐνωρίτερα; Πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσουμε αὐτό. Πρῶτα εἶναι ἡ σωματικὴ κούρασι καὶ ὕστερα ἡ πνευματική. Ἡ πρώτη δὲν θέλει ἀπόδειξι. Τὴν ὁμολογεῖ ὁ Χριστιανός. Τὸ νὰ δουλεύῃ κανεὶς πειὸ πολὺ ἀφ' ὅ,τι πρέπει εἶναι ἕνα εἶδος αὐτοκτονίας ποὺ τὴν ἀπαγορεύει ὁ Θεός. Ἀλλὰ τὴν αὐτοκτονία αὐτή, ποὺ κάθε μέρα καλούμαστε νὰ τὴν ἐπισκεφθοῦμε στὰ νοσοκομεῖα καὶ στὰ σπίτια, στὲς περιπτώσεις τῶν καρδιακῶν, τῶν στομαχικῶν, τῶν νευρασθενικῶν καὶ τῶν τόσων ἄλλων ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ταλαιπωρία αὐτή, γιατὶ αἱ ἀπαιτήσεις ποὺ ἐδημιούργησαν στὴν ζωή τους καὶ τὰ τεράστια ἔξοδα διαρκῶς τοὺς ἔλεγαν, δουλειὰ - δουλειά, ὀκτὼ ὧρες, δέκα ὧρες, δώδεκα ὧρες, 15 ὧρες καὶ κάποτε 18 καὶ 20 ὧρες, τὴν ἔφερε μπροστά μας ἡ ὑπερκόπωσις, ἡ ἐξάντλησις, ἡ ἐπιθυμία τέλος ἐκείνη τοῦ νὰ ζήσουμε τὴν ἐξωτερικὴ ζωή, τὴν ἐπιπόλαιη ζωή, τὴν ζωὴ τοῦ ὑλισμοῦ.

Εἶναι, εἴπαμε, καὶ ἡ πνευματικὴ κούρασι. Παράδοξο κι' ὅμως βεβαιώνεται ἀπ' τὴν πεῖρα. Ὅσο κυττάζουμε τὸν ἑαυτό μας νὰ ἱκανοποιήσουμε δηλ. τὸ σῶμά μας, τὴν γαστέρα μας, τὲς μικροφιλοτιμίες, τοὺς ἐγωϊσμούς, τὲς φιλοδοξίες μας, τοὺς ψευτοενθουσιασμούς μας, τόσο καὶ μιὰ κόπωσις ἁπλώνεται μέσα στὴν ὕπαρξί μας. Ἀντίθετα, ὅταν φροντίδα μας κάνουμε νὰ δώσουμε τὴν ἀγάπη μας στοὺς ἄλλους, νὰ σηκώσουμε τὰ βάρη τους, νὰ τοὺς δώσουμε ἀνακούφισι στὸν πόνο τους, νὰ τοὺς παρηγορήσουμε, νὰ τοὺς βοηθήσουμε, τόσο μιὰ γαλήνη καὶ μιὰ ξεκούρασι ἔρχεται στὴν ψυχή μας. Ἐδῶ εἶναι τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς ζωῆς. Ὁ ἀλτρουϊσμός, ἡ αὐτοθυσία, ἡ εἰρήνη ποὺ δημιουργεῖται ἀπ' τὴν φιλαλληλία ἀναπαύουν, δημιουργοῦν πραγματικὴ χαρὰ καὶ σταθερὴ ψυχικὴ καὶ διανοητικὴ ὑγεία. Ἀλλὰ γιὰ νὰ κανονίσῃ κανεὶς ἔτσι τὴν ζωή του πρέπει νὰ ἔχῃ ἁπλότητα καὶ χριστιανικὴ ἀναγέννησι. Αὐτὰ ἐπιτυγχάνονται μόνον ὅταν ἑνωθοῦμε μὲ τὸν Χριστό. Κρίνατε τώρα γιατὶ λέμε καὶ εἴμαστε κουρασμένοι σήμερα. Γιατὶ ζοῦμε μακρυὰ ἀπ' τὸν Χριστό, ποὺ διδάσκει μὲ τὴν ἁγία διδασκαλία Του τὴν ἐφαρμογὴ ὅλων αὐτῶν ποὺ ἀνέφερα. Ζοῦμε μακρυὰ ἀπ' τὸν Χριστὸ γιατὶ ὅλην τὴν σοβαρότητα τῶν σκοπῶν τῆς ζωῆς τὴν ἐθέσαμε στὰ ἔπιπλα τοῦ Λουδοβίκου, στὰ κάκτεϊλς, στὲς γυαλιστερὲς πέτρες, στὲς χρωματιστὲς γλάστρες καὶ στὰ κάντιλακς. Κι' ὅσο κι' ἂν αὐτὰ μᾶς ψευτογελοῦν, βρίσκονται ὅ-

(Συνέχεια εἰς τὴν 15ην σελίδα)

ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΝΗΚΕΙΣ;

ΚΑΠΟΤΕ διαβάζοντας τὴν πρώτην Ἐπιστολὴν πρὸς Κορινθίους στάθηκα μὲ πολλοὺς συλλογισμοὺς μπροστὰ σὲ κάτι ποὺ δὲν εἶναι ἀσυνήθιστο καὶ σήμερα, μὰ ποὺ εἶναι μιὰ ἀπόδειξις τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ ἀνθρώπου ὅλων τῶν ἐποχῶν. Θὰ συμφωνήσετε καὶ σεῖς μαζύ μου μόλις σᾶς τὸ παρουσιάσω. Ἀκούσατε. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ Παύλου στὴν Κόρινθο εἶχαν διαιρεθῇ σὲ μερίδες. Ἂς προσέξουμε ὅμως πῶς τὸ περιγράφει ὁ Παῦλος. «Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει· ἐγὼ μὲν εἰμὶ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ». Ἡ κάθε λοιπὸν χριστιανικὴ προσωπικότης εἶχε τοὺς ὀπαδούς της. Ὁ ἕνας ἦταν θαυμαστὴς τοῦ ἑνὸς καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἄλλου. Ὁ Παῦλος βέβαια βλέπει τὸν κίνδυνον καὶ σπεύδει νὰ τοὺς γράψῃ τὰ δυνατὰ ἐπιχειρήματά του γιὰ νὰ δείξῃ τὸν κίνδυνον. «Χωρίστηκε λοιπὸν ὁ Χριστός;» ρωτᾷ. «Σταυρώθηκε ὁ Παῦλος γιὰ σᾶς ἢ στὸ ὄνομα τοῦ Παύλου βαπτισθήκατε;» Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ φθάνουν γιὰ νὰ τοὺς δείξῃ πόσο ἄτοπο ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔκαναν. Ἀλλὰ ἀκόμη ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος γιατὶ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι διδασκαλία καὶ ζωὴ προσωπικοτήτων, ἀλλὰ ἰδεολογία καὶ πίστις ἀνεξάρτητη, ποὺ πρέπει νὰ ἀγνοῇ ἐπιρροὲς ἀνθρώπων καὶ νὰ παραδέχεται ὡς πηγή της μόνον τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀλήθειά Του. Καὶ ἡ κατάστασις ἦταν ἐπικίνδυνη γιατὶ ἔτσι ἐχώριζε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐξουδετέρωνε τὸ πραγματικὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πάντα ἔτσι συμβαίνει ὅταν αἱ ἰδέες καὶ αἱ ἀλήθειες συνδέωνται μὲ τὲς συμπάθειές μας σὲ πρόσωπα. Καὶ ἄσχετα μὲ τὲς συμβουλὲς τοῦ Παύλου φαίνεται πὼς τὸ κακὸ συνεχίστηκε. Γιατὶ πῶς ἀλλοιῶς νὰ ἐξηγηθῇ ὅτι καὶ σήμερα βλέπει κανεὶς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ σκέπτωνται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνας Χριστιανισμοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἀδυναμία σὲ χιλιάδες ἀνθρώπων νὰ ἐξαρτοῦν τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν πίστι τους ἀπὸ αὐτὸ ἢ τὸ ἄλλο πρόσωπο; Πρῶτα αὐτὸ τὸ βλέπουμε στὸ χωρισμὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ σὲ διάφορες ἀποχρώσεις. Ὁ ἕνας ἀκολούθησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ πιστεύῃ στὸν Λούθηρο καὶ ὁ ἄλλος στὸν Θωμᾶ τὸν Ἀκυνάτη. Ὁ ἕνας στὸν Ἄρειο καὶ ὁ ἄλλος στὸν Καλβίνο. Αὐτὸ ποὺ γίνεται σὲ γενικὴ γραμμὴ γίνεται καὶ σὲ περιωρισμένη κλίμακα. Ὁ ἕνας ἀγαπᾷ αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀρνεῖται νὰ ἐκκλησιασθῇ στὴν ἄλλην. Ἐκεῖνος δὲν δέχεται μὲ κανέναν τρόπον νὰ ἔλθῃ σ᾽ αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ἀκόμη καὶ πόλεμο θὰ κάνῃ γιὰ νὰ σταματήσῃ κάποιον νὰ ἐκκλησιασθῇ. Ἀλλὰ ἂς προχωρήσουμε. Μοῦ ἔλεγαν πρὸ ὀλίγου καιροῦ ὅτι ἕνας ναυτικὸς μόνον στὸν Ἅγιο Νικόλαο δεχόταν νὰ πῇ τὴν προσευχή του, καὶ γιὰ κάποιον ἄλλον ὅτι μόνον στὸν Ἅγιο ποὺ γιόρταζαν στὸ χωριό του εἶχε στηρίξει ὅλες τὲς ἐλπίδες του καὶ πάντα τὸν Χριστιανισμό του τὸν περιώριζε στὴν συνομιλία καὶ τὴν ὁμιλία γιὰ κεῖνον. Καταλαβαίνετε ὅτι μὲ τὰ παραδείγματα αὐτὰ καὶ τόσα ἄλλα ξαναζωντανεύει ἐκεῖνο ποὺ ἔκαναν οἱ Κορίνθιοι. Καὶ ἀλήθεια κανένα κακὸ δὲν συμβαίνει ἂν ἀγαπᾷς αὐτὸν εἴτε τὸν ἄλλον Ἅγιον. Κακὸ εἶναι νὰ περιορίζῃς ὅλην τὴν ὡραιότητα καὶ τὸ βάθος καὶ τὴν δύναμι τῆς θρησκείας ποὺ ἐδίδαξε ὁ Χριστὸς σὲ χωριστὲς ἀγάπες αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ Ἁγίου ἢ τοῦ Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἅγιοι ἐμαρτύρησαν γιὰ τὴν πίστι τοῦ Κυρίου καὶ μεσιτεύουν γιὰ μᾶς. Καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπεξήγησαν καὶ ἀνέλυσαν τὴν πίστιν μας. Καὶ οἱ διάφοροι αἱρετικοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ πλάνην καὶ ἐγωϊσμὸν ἄρχισαν τὴν διαίρεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἔκαναν μεγάλην ζημίαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἔστω καὶ ἂν εἶχαν καὶ πολλὲς προσωπικὲς ἀρετές. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ θὰ ἔπρεπε ἐμεῖς νὰ προσέχουμε εἶναι ἄλλο. Ἡ νίκη τὴν ὁποίαν ἐξασφαλίζει ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὄχι ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ μᾶς ὁδηγοῦν στὴν νίκην. Μὲ ἄλλους λόγους ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔχει στρατηγούς, γιατὶ ὅλοι μπροστὰ στὸν Θεὸ εἴμεθα παιδιά Του. Μποροῦμε νὰ ἀγαποῦμε αὐτὸν εἴτε ἐκεῖνον, γιατὶ αὐτὸ εἶναι καὶ καθῆκόν μας καὶ βασικὴ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ αὐτὸ πρέπει νὰ γίνεται δίχως νὰ ξεχνοῦμε ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν ὅτι μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸ μπορεῖ νὰ δοθῇ κάθε καλὸ καὶ ἡ σωτηρία. Ἐκεῖνος μᾶς κρίνει. Ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ μᾶς σώσῃ. Ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ μᾶς θεραπεύσῃ ἀπὸ τὲς διάφορες ψυχικὲς καὶ σωματικές μας ἀσθένειες. Ἐκεῖνος εἶναι ὁ Παντοδύναμος Πατέρας ὅλων μας. Ἐκεῖνος ἔθεσε τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἐξουσιαστὴς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ἐκεῖνος βλέπει μέσα στὲς καρδιές μας. Ἐκεῖνος ἀκούει τὲς

προσευχές μας. Ἐκεῖνος προνοεῖ γιὰ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα. Καὶ θὰ ἐρωτήσῃ ἴσως κάποιος: Γιατὶ τότε βλέπουμε κι' ἀκοῦμε πῶς οἱ Ἅγιοι κάνουν διάφορα θαύματα; Ποῦ βρίσκουν οἱ Ἅγιοι τὴν δύναμι νὰ κάνουν τὰ θαύματα αὐτά. Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ θὰ ἀπαντήσω μὲ τὸ ἑξῆς: Πρῶτα ἀπὸ τὸ Ἱερὸ Εὐαγγέλιο μαθαίνουμε ὅτι μὲ τὴν πίστιν θαύματα συντελοῦνται. Ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἐξησφάλισαν οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας κοντὰ στὸν Θεὸν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς των. Καὶ ὁ καλὸς Θεός, ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται διαφόρους τρόπους γιὰ νὰ κάμῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ καταλάβουν τὴν παρουσία Του, τὴν δύναμί Του καὶ τὴν ἀγάπη Του, παρέχει τὴν ἱκανότητα εἰς τοὺς Ἁγίους νὰ κάνουν θαύματα γιὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν τόση καλωσύνη Του. Γι' αὐτὸ μποροῦμε καὶ πρέπει νἄχουμε σεβασμὸ καὶ ἀγάπη πρὸς κάθε καλὸ ἄνθρωπο καὶ Ἅγιο. Ποτὲ ὅμως δὲν πρέπει τὰ αἰσθήματα αὐτὰ νὰ μᾶς κάμουν νὰ ξεχνοῦμε ὅτι πάνω ἀπὸ ὅλα εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἑπομένως ἀπαγορεύεται τὴν θρησκεία Του νὰ τὴν διαιροῦμε σ' ἀγάπες γι' αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο τὸ πρόσωπο. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι δυνατός. Ξεπερνᾷ ὅλες τὲς ἀδυναμίες καὶ ἀγκαλιάζει ἀκόμη κι' αὐτὰ ποὺ τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῇ ἢ νὰ ἐξηγήσῃ. Κι' ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ ποὺ ἄρχισε ἀνάμεσα στοὺς Κορινθίους τοὺς ὑπενθύμισε ὅτι αὐτὸς δὲν σταυρώθηκε γι' αὐτοὺς ἢ κανένας ἄλλος παρὰ ὁ Χριστὸς καὶ σ' Αὐτοῦ τὸ ὄνομα βαπτίστηκαν, ἔτσι καὶ σήμερα ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια λόγια γιὰ νὰ καταλάβουμε πῶς πέρα ἀπὸ ὅλους καὶ ὅλα εἶναι ὁ Θεός, ὁ Χριστός, καὶ αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχνοῦμε. Ἐκεῖνος εἶναι ὁ μόνος Λυτρωτὴς καὶ Σωτῆράς μας. Τοὺς Ἁγίους τοὺς σεβόμεθα. Τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας τοὺς σεβόμεθα. Μποροῦν ὅλοι νὰ μεσιτεύσουν γιὰ μᾶς. Ὄχι ὅμως καὶ νὰ μᾶς σώσουν. Μιὰ τέτοια ἐξήγησις στὸν ἑαυτόν μας εἶναι ποὺ σιγὰ-σιγὰ θὰ σταματήσῃ τὰς διαιρέσεις ἀνάμεσα στὲς Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Πέρα ἀπ' ὅλα καὶ ὅλους εἶναι ὁ Θεὸς καὶ σ' Αὐτὸν πρέπει νὰ δίνεται ἡ πρώτη καὶ μεγαλείτερη ἀγάπη.

Π. Φ.

—ΓΙΝΕΤΕ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΜΑΣ.

ΟΤΑΝ ΕΝ ΜΕΞΙΚΩ ΕΠΙΣΤΕΥΟΝ ΕΙΣ ΕΙΔΩΛΑ...

(Συνέχεια ἐκ τῆς 6ης σελίδος)

εἰς ἅπαντα τὰ πρωτόγονα θρησκεύματα εὕρηνται.

Ἀλλ' ἐσημειώθη, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω. Βαθμηδὸν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Τὸ τοῦ τῆς Βηθλεὲμ Θείου Βρέφους πνεῦμα ἄφθονον εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν τῶν Μεξικανῶν. Ἡ καρδία κατενόησεν ὅτι ὁ ἀληθὴς Θεός, ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας «ἔλεον θέλει καὶ οὐ θυσίαν» καὶ ὅτι ἡγίασε καὶ ἀπέπλυνε διὰ τῶν ζειδώρων ναμάτων αὐτοῦ τοὺς αἱμοσταγεῖς βωμοὺς τῶν προλήψεων, τῶν εἰδώλων καὶ τῆς κατάρας. Καὶ καθὼς «ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῖν γέγονεν εἰς Χριστόν», τίς οἶδεν ἂν ἡ φρίκη καὶ ὁ πόνος καὶ ἡ οἰμωγὴ καὶ ἡ ἀπελπισία ἡ ἐκ τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων θυσιῶν δὲν ὡρίμασε τὴν ψυχὴν καὶ κατηύθυνε τὸν νοῦν πρὸς ἀποδοχὴν ἀπὸ μέρους τῶν Μεξικανῶν τῆς τοῦ Ναζωραίου πνευματικῆς καὶ ἀπολυτρωτικῆς θρησκείας, ἥτις πρόξενος γίνεται τοὐντεῦθεν τῆς ψυχικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναγεννήσεως αὐτῶν καὶ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν ἔργων αὐτῶν; Οὕτως εὐεργετικῶς ἐπιδρᾷ ὁ Χριστιανισμὸς ἀείποτε ἐκεῖ ὅπου ἤθελεν ἐμφανισθῇ. Φέρει τὸ φῶς. Τὸ φῶς τῆς ἀληθοῦς γνώσεως καὶ ἁγνότητος, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς ἀπογειώσεως. Αὐτὴν ταύτην τὴν ζωὴν τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς χαρᾶς. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων φέρει τὴν λειτουργίαν τῆς ζωῆς τῆς ἀναστάσεως. Εἰς τὴν μεγάλην νύκτα παρουσιάζει τὴν ροδοδάκτυλον αὐγήν. Πρὸ τῶν Θυεστείων δείπνων προβάλλει τὴν πνευματικὴν πανδαισίαν. Καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ μυρίων ἀδυναμιῶν τρυχομένους Μεξικανοὺς δίδει τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν, πηγὴν σοφίας, λυτρώσεως, σωτηρίας καὶ ἁγιασμοῦ. Οὕτω ἐπέρχεται ἡ ἐναλλαγὴ τῶν αἰώνων. . . . Ἡ ἀνθρωπότης ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μαρτυρικοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἐκπηδήσαντος φωτὸς ὁδεύει τὴν ὁδὸν τῆς ἀποκαλύψεως καὶ τῆς ψυχικῆς μορφώσεως. Τοὺς καννιβαλισμοὺς διαδέχεται τὸ εὐγενέστερον καὶ ὡραιότερον πνευματικὸν κήρυγμα.

Π. Φ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΑΣΤΙΚΕΣ

—Σταμάτησε μὲ τὴν καρτερία σου τοὺς πολυειδεῖς ἀνέμους τῆς ψυχῆς γιὰ νἄλθῃ ἡ γαλήνη. Πειὰ τίποτε δὲν σὲ πειράζει.

—Ἡ ψευτιὰ καὶ ἡ ἀλήθεια δυστυχῶς σήμερα ἐξαρτῶνται ἀπὸ δύο πράγματα. Πόσο ραδιοῦργος εἶσαι. Τί θέσι κατέχεις.

—Ὁ πλοῦτος εἶναι τῆς ψυχικῆς φτώχιας ἡ χαρὰ καὶ τοῦ φιλοδόξου τὸ ὅπλο.

—Τοὺς κακοὺς ὅσο πειὸ πολὺ τοὺς λὲς καλούς, τόσο κι' ἡμερεύουν. Μόνο δὲν ξέρει κανεὶς ἂν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο δὲν ἐξυπηρετῇ ἀνόητες καταστάσεις καὶ ἐπιπόλαιους σκοπούς.

—Οἱ μεγάλοι εἶναι τόσο μεγάλοι ὅση καὶ ἡ διανοητικὴ μύτη τους.

—Οἱ ἀνήθικοι ποιοὶ εἶναι; Ἀλήθεια εἶναι πειὸ φοβεροὶ ἐκεῖνοι ποὺ μὲ τὸν ὕπουλο τρόπο τους καταστρέφουν τὴν ἀθῶα χαρά σου καὶ τὴν πρώην ἀσκανδάλιστη γαλήνη σου.

ΚΡΙΣΕΙΣ

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

Ἀπὸ τοῦ περιοδικοῦ τούτου πολλάκις ὡμιλήσαμεν διὰ τὴν σοβαρὰν σημασίαν καὶ τὸν συσχετισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας ἐνταῦθα. Αἱ παρατηρήσεις μας ἦσαν φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ. Εὐτυχῶς διεμορφώθη τελευταίως καὶ πάλιν ἡ γνώμη ὅτι διὰ παντὸς μέσου δέον νὰ ἐνισχυθῇ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν τῇ διεκκλησιαστικῇ μας ζωῇ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως τὸ ἄλλο πείραμα πλὴν ἄλλων εἶχε τὸν ἀντίκτυπόν του — φθοροποιὸν — ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας ἐν Ἀμερικῇ. Τὸ ὁμολογεῖ ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς σχολείοις μας καὶ ἄλλα. Πολὺ σκόπιμον τὸ μέτρον τῆς ἐκδόσεως ἐντύπων εἰς ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας — Ἀγγλικὴν καὶ Ἑλληνικὴν — ἀλλὰ προκειμένου περὶ πειραμάτων ἂς μὴ λησμονῶμεν νὰ μελετῶμεν πρωτίστως τὰς συνεπείας λεπτομερῶς. Ἓν πείραμα ἐνίοτε ἀπαιτεῖ ἐτῶν ἐργώδεις προσπαθείας πρὸς ἐπανάκτησιν τῶν ἀπολεσθέντων. Πολλάκις δὲ καθίσταται καὶ τοῦτο ἔτι προβληματικόν. Ἂς μὴ λησμονῶμεν. Πρόκειται περὶ θέματος ἄκρως σοβαροῦ μὴ ἐπιδεχομένου πειραματισμούς.

ΟΙ ΜΑΚΡΑΝ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΙ

Ἐκ τῆς μακρᾶς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας πληροφορούμεθα ὅτι ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς εὑρισκομένους εἰς ἀπομεμακρυσμένας περιοχὰς νὰ μεταλαμβάνωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων μόνοι των ἐκ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν φυλασσομένης Θείας Εὐχαριστίας, ἣν ἐτέλεσεν ἐκεῖθεν διελθὼν ἱερεὺς ἢ μακρόθεν προσεκομίσθη. Ἰδίως ἐν Αἰγύπτῳ τὸ μέτρον τοῦτο εὐρέως ἐτίθετο ἐν χρήσει. Ἐν Ἀμερικῇ ἔχομεν Χριστιανοὺς Ὀρθοδόξους ἀπέχοντας χιλιάδας μιλίων ἐκ τῆς πλησιεστέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πληροφορούμεθα ὅτι πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν των ἀναγκῶν καταφεύγουν εἰς ναοὺς ξένων ὁμολογιῶν. Δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ σεβαστὴ Ἀρχιεπισκοπή μας ἐν τῇ τόσῃ στοργῇ καὶ μερίμνῃ της ὑπὲρ τῶν εὐλαβῶν πιστῶν νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν παλαιὰν ταύτην οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως δι' ἐκείνους οἵτινες διακαίονται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐπιθυμίας νὰ μεταλαμβάνωσιν, ἔστω καὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους, τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου;

Η ΣΕΒΑΣΤΗ ΓΙΑΓΙΑ

Ἔχομε ἡμέραν τοῦ «Πατρός», καθ' ἣν ἑορτάζομεν τὴν τιμητικὴν τοῦ ἡρωϊκοῦ αὐτοῦ παράγοντος τῆς οἰκογενείας. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἡ ἡμέρα τῆς «Μητρός», καθ' ἣν ἐκ τῆς καρδίας ἐκπηδοῦν ὕμνοι καὶ συναισθήματα. Τελευταίως παρετηρήσαμεν ὅτι χριστιανικαὶ ὀργανώσεις ἤρχισαν νὰ ἑορτάζουν καὶ τὴν ἡμέραν τῆς «Γιαγιᾶς». Ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ὑπέθετέ τις ὅτι πρόκειται περὶ πλεονασμοῦ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ «γιαγιὰ» εἶναι μήτηρ τῆς μητρός μας, ἀλλὰ εἰς χιλιάδας περιπτώσεων ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν πρόκειται περὶ πλεονασμοῦ, ἀλλὰ περὶ ἀνάγκης. Οὐχὶ μόνον διότι ἡ γιαγιὰ φέρει καὶ τὸν τίτλον τῆς «πενθερᾶς» πέριξ τοῦ ὀνόματος τῆς ὁποίας, ὡς μὴ ἔπρεπε, τόσες προκαταλήψεις καὶ κακοφημίαι ὑπὸ τύπον ἀστειότητος λέγονται, ἀλλὰ καὶ διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς μητρὸς εὑρίσκονται, οὐχὶ σπανίως, μόναι καὶ λησμονημέναι. Οἱ ἑορτασμοὶ οὗτοι σκοπὸν ἔμμεσον ἔχουν νὰ δημιουργήσουν ἱερὰν καὶ εὐγενῆ ἀτμόσφαιραν καὶ σύμβολα πρὸς συγκράτησιν τῆς κοινωνίας καὶ τῶν θεσμῶν. Μία λοιπὸν περισσοτέρα ἡμέρα ἑορτασμοῦ, καὶ μάλιστα τοσοῦτον σκοπίμου, συναισθηματικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ δὲν βλάπτει καὶ ἀπ' ἐναντίας μᾶς καλεῖ νὰ τὴν προσέξωμεν διὰ τὴν πολλὴν ὠφέλειαν. Τὰ αὐτὰ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθοῦν καὶ περὶ τῶν πάππων.

ΓΕΝΕΙΑΣ -- ΚΟΜΗ

Οἱ ἀρχαῖοι Βαβυλώνιοι συνήθιζαν νὰ φέρουν μακρυὰν κόμην, ἐνῷ οἱ Αἰγύπτιοι ὄχι μόνον τὴν κεφαλὴν ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ σῶμα κάθε τρεῖς ἡμέρας ἐξύριζον, τὸ αὐτὸ δὲ περίπου ἔκαμαν καὶ οἱ Ἄραβες. Μέχρι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔτρεφον κόμην καὶ γενειάδα, μετὰ ὅμως ἐσταμάτησαν τὴν συνήθειαν αὐτήν, ἐκτὸς τῶν φιλοσόφων. Ἡ γενειάδα καὶ ἡ κόμη ἦσαν κυρίως συνήθεια τῶν Ἑβραίων, ἰδίως τῶν Ναζιραίων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὸν Θεὸν καὶ οἱ ὁποῖοι ὅμως ὕστερον ἀπὸ χρονικὸν διάστημα ἔπρεπε νὰ θυσιάσουν τὴν κόμην τους εἰς τὸν Θεὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολὴν πρὸς Κορινθίους αὐστηρότατα κατακρίνει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τρέφουν κόμην, λέγων ὅτι αὐτὴ τοὺς ἀτιμάζει καὶ τοὺς καταισχύνει. Ἡ μεγάλη κόμη, λέγει, ἀνήκει εἰς τὴν γυναῖκα. Καὶ αἱ ἀποστολικαὶ διατάξεις μὲ τὴν ἰδίαν αὐστηρότητα ὁμιλοῦν σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα αὐτό. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ὁ Ἱερώνυμος καὶ ἄλλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὁμιλοῦν μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τῆς διατηρήσεως κόμης ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. Κατὰ τὸν 11ον καὶ 12ον αἰῶνα ὁ Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Ζωναρᾶς κακίζουν ἀκόμη καὶ τοὺς μοναχοὺς ἐκείνους ποὺ διατηροῦν κόμην μεγάλην καὶ τὴν περιποιοῦνται. Ἡ τάσις νὰ περιποιοῦνται οἱ κληρικοὶ τὴν κόμην ἤρχισε τῷ 829-842. Ὁ 21ος, ὁ 42ος καὶ ὁ 96ος κανὼν τῆς Πενθέκτης Συνόδου ἐπιβάλλουν εἰς τοὺς κληρικοὺς νὰ μὴ περιποιοῦνται τὴν κόμην. Ὡς πρὸς τὴν γενειάδα καὶ εἰς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων μας φαίνεται πὼς ἐπιβάλλεται ἡ γενειὰς εἰς τοὺς κληρικούς.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 8ης σελίδος)

οὔτε ὁ Κερδῷος Ἑρμῆς, οὔτε ἡ Ἀφροδίτη, οὔτε ὁ Ἄρης, ὁ Θεὸς τοῦ Πολέμου, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης, τῆς γαλήνης, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς συγγνώμης, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Νὰ ποιὰ εἶναι ἡ ἐκδίκησι ἡ χριστιανική. Ἡ μιὰ ἐκδίκησι μὲ τοὺς γαμψόνυχάς της καταξεσχίζει καὶ τοὺς ἐχθρούς μας ἀλλὰ καὶ τὲς συνειδήσεις μας. Ἡ ἄλλη ἔρχεται σὰν πνοὴ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς μέσα στὲς ψυχὲς τῶν καλῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀληθινῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μέσα στὲς σκοτεινὲς διάνοιες στὲς ὁποῖες ἀναρριπίζει τὴν φλόγα ποὺ θὰ κάψῃ τὰ δεσμὰ τοῦ κακοῦ καὶ θὰ κάμῃ τὴν λύτρωσι καὶ τὴν ἀρετὴ νὰ ἀναδυθοῦν. Κοιμίζει λοιπὸν ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἢ ἀνασταίνει μέσα ἀπὸ τὴν νάρκωσι ποὺ εὑρίσκεται τὸν ἄνθρωπο; Εἶναι ὄπιο ὅπως τὴν ὠνόμασαν οἱ κακόβουλοι καὶ κακόπιστοι ἐχθροί της ἢ τὸ πειὸ δυνατὸ πνευματικὸ τονωτικὸ ποὺ σπρώχνει σὲ ἠθικὴ ἀναγέννησι καὶ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ ψυχικὰ ἐκεῖνα βάρη ποὺ συσσωρεύονται μέσα στὲς ψυχές μας ἐξ αἰτίας τῆς ἀδύνατης πίστεώς μας καὶ τῶν ἀδυναμιῶν μας. Μᾶς ὁμιλεῖ ἡ πίστις τοῦ Ναζωραίου γιὰ τόσα πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ ὅμως κωφεύουμε. Θὰ πρέπει κάποτε νὰ μεταχειρίζεται καὶ μερικὲς λέξεις, συνήθεις σὲ μᾶς, γιὰ νὰ ξυπνᾷ πειὸ ζωηρὸ τὸ ἐνδιαφέρον μας. Τὴν κατηγορήσαμε πὼς εἶναι πολὺ ἁπαλὴ καὶ εὐγενὴς καὶ ἔχει πολλὴ πραότητα, ὑπομονὴ καὶ ἀγάπη. Νὰ λοιπὸν ποὺ μᾶς ὁμιλεῖ καὶ γιὰ κάποια πολὺ γνώριμη κακία καὶ ἀδυναμία μας, τὴν ἐκδίκησι. Ἂς ἐλπίσουμε πὼς αὐτὴ θὰ κινήσῃ τὴν περιέργειά μας καὶ θὰ μᾶς κάνῃ νὰ δώσουμε περισσότερα προσοχή. Βεβαίως ἡ ἐκδίκησι γιὰ τὴν ὁποία μιλεῖ ὁ Παῦλος δὲν εἶναι ἡ ἴδια ποὺ κάποτε σὰν κεραυνὸς διασχίζει τοὺς ψυχικούς μας ὁρίζοντας. Εἶναι ὅμως γνώριμή μας λέξι. Ἂς προσπαθήσουμε ἔτσι ποὺ τὴν ἑρμηνεύει ὁ Παῦλος καὶ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία νὰ τὴν κάνουμε νὰ ἀποβῆ σύμβολο καὶ ἀφορμὴ κάποιου ἠθικοῦ καλοῦ ἀτομικοῦ καὶ γενικωτέρου. Εἶναι μεγάλη μάλιστα ἀνάγκη, γιατὶ τὸ κακὸ ἔχει πληθύνει καὶ κάθε μέρα γίνεται πειὸ ἀπειλητικὸ γιὰ τὴν εὐτυχία μας τὴν τωρινὴ καὶ τὴν μελλοντική.

Π. Φ.

Η ΚΟΠΩΣΙΣ...

(Συνέχεια ἐκ τῆς 11ης σελίδος)

μως μακρυὰ ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ ζήτησε ὁ Χριστὸς προτοῦ ἀκόμη ἀνεβῆ στὸν σταυρό. Χρειάζεται λοιπὸν πρῶτα ναὕρουμε τὸν ἑαυτόν μας μέσα στὸ ἄπειρο αὐτὸ πλῆθος τῶν ἀναγκῶν ποὺ ἐδημιουργήσαμε ἂν θέλουμε νὰ ξεκουρασθοῦμε ἀπ' τὴν μεγάλη κούρασι. Κι' αὐτὸ τὸ λέγω σοβαρά. Γιατὶ μέσ' στὰ πολλὰ χρώματα καὶ τὴν ποικιλία τῶν γυαλιστερῶν κρυστάλλων, τῶν ἐπίπλων καὶ τῶν αὐτοκινήτων χάνει κανεὶς τὰ ἴχνη τῆς ἐπιστροφῆς καὶ τρέχει — τρέχει τόσο γρήγορα ποὺ δὲν ξέρει κανεὶς ποῦ εἶναι τώρα καὶ ποῦ θὰ εἶναι ὕστερα ἀπὸ λίγο. Ἀλλὰ ὅσο κι' ἂν ἔχουμε χαθῆ, μποροῦμε νὰ ὁρίσουμε τὸ σημεῖο τῆς συναντήσεως. Εἶναι ὁ Χριστός. Λάμπει ὅσο σκοτάδι κι' ἂν εἶναι ἁπλωμένο γύρω ἢ μέσα μας. Ὅσο κι' ἂν ἔχουμε ἀπομακρυνθῆ ἀπ' τὲς βάσεις τῆς ἀρετῆς, τῆς πίστεως θὰ μπορέσουμε νὰ Τὸν εὕρουμε ἂν θελήσουμε. Κι' ἂν ἡ κούρασίς μας εἶναι τέτοια ποὺ νὰ μὴ μποροῦμε νὰ κινηθοῦμε, ἂς Τὸν φωνάξουμε. Ἐκεῖνος θὰ τρέξῃ κοντά μας, θὰ μᾶς πάρῃ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών μας. Ἐκεῖνος μόνον δίνει τὸν ἀληθινὸν πολιτισμόν. Ἐκεῖνος σκορπίζει στὲς καρδιὲς τὴν πραγματικὴ χαρά. Ἐκεῖνος δίνει τὰ ὡραιότερα στολίδια. Ἂν εἶσαι κουρασμένος, Χριστιανέ, σκέψου αὐτὰ ποὺ λέγω. Ἂν ἡ ζωή σου σ' ἔφερα στὴν ἐξάντλησι, γύρισε κοντὰ στὰ γλυκά Του λόγια, στὴν σοφία Του, στὴν προσευχή Του καὶ θὰ δῆς ἀμέσως τὴν διαφορά. Ἄκουσε τί λέγει: «Ἔλθετε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Ἀκούσατε . . .

Π. Φ.

ΔΙΑΒΑΖΕΙΣ . . . ΜΑΘΑΙΝΕΙΣ

—Οἱ κληρικοὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἶχον τοὺς πρώτους αἰῶνας μ. Χ. τὰς αὐτὰς κληρικὰς λειτουργικὰς ἀμφιέσεις ὡς καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι. Οἱ ἱερεῖς ἐφόρουν ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον. Οἱ ἀρχιερεῖς ἐφόρουν μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος καὶ κατ' ἄλλους μέχρι τοῦ ἐνάτου πᾶσαν τὴν ἀρχιερατικὴν ἀμφίεσιν ὡς διετηρήσαμεν ἡμεῖς μέχρι σήμερον. Ἀντὶ τιάρας ἐφόρουν στρογγύλην μήτραν. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν λείψανα εὑρεθέντα μαρτυροῦν περὶ τούτων. Ἀκόμη καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐτέλουν ὡς ἡμεῖς σήμερον.

COMPLIMENTS

- - OF - -

Michael S. Mountanos

San Francisco, Calif.